

OLAV

Redaksjonelt, s. 2
Dialog etterlyses!

Kardinal Basil Hume, s. 3
Religion og samfunn (2)

Aage Hauken om ny encyklika o.p., s. 8
Om "Tro og tanke" - ta og les!

Finn D. Thorn, s. 10
Å tro er å høre

Lars Anders Strand, s. 12
Jesuitterskolen - bedre enn sitt rykte

New Zealands biskoper, s. 19
Tid for klar tale!

Konrad Löw, s. 20
Den katolske kirke og jødene -
sett med nazistenes øyne

ST. OLAV

Dialog etterlyses

Det er en kjent sak at apostel-etterfølgeren Johannes Paul II har ikke ligget på latsiden overfor verden. Han har i velprøvet apostolisk stil forkynt evangeliet i tide og utide, som Skriften pålegger. Men - og det er et hovedpoeng i denne forbindelse: Han har ikke drevet enveiskommunikasjon. Han har, som ingen annen pave i historien, søkt å åpne dører og få folk i tale: jøder, muslimer, buddhister, ikke-troende, gammel- og nykommunister, politikere og forskere etc. etc. Oppsøkt mennesker og land i det godes tjeneste, innstilt på å få flest mulig med i samtalen. Fordi vi alle deler en felles menneskelighet og et felles menneskeverd uansett religiøst eller ideologisk ståsted. På et dypt menneskelig plan er alle likeverdige samtalepartnere.

Med andre ord: Johannes Paul II fører en like respektfull som iherdig dialog med omverdenen, med sin tid. Brobygging av edelt merke.

Hvorfor så overskriftens etterlysning? Fordi det på ett plan er blitt underskudd på dialog under dette pontifikat - nemlig på hjemmebane. Innen den katolske kirken selv. Her har sentralisering, dirigering og enveiskommunikasjon tiltatt under dette pontifikat. Det har vært lite å spore av vilje til åpen dialog hos kurien, det pavelige embedsverk. Som Johannes Paul II i siste instans er leder for.

Denne utviklingen har kritiske observatører, lege og lærde, lenge påpekt, og til dels høstet rapp om "illojalt" og "ulydig" fra Roma. St. Olavs lesere vil kjenne til det fra bladets spalter: Senest i forrige nummer av bladet en artikkel som påtalte restriksjoner og manipulering fra kuriens side under de asiatiske biskopenes synode i Roma sist høst.

Dette nummer av St. Olav dokumenterer nok en gang kritikk av den katolske kirkes sentraladministrasjon, av prosedyrer og vurderinger - antydningvis også av læresetninger. Denne gang respektfullt uttrykt av New Zealands biskoper under deres foreskrevne ad-limina-besøk hos paven, og av biskoper fra Oceania-regionen, samlet til synode i Roma. Det ble brukt til dels sterke ord i synodeaulaen om Romas sentralisering, overstyring og manglende følsomhet overfor lokale anliggender samt det vanskelige punktet inkulturasjon. Hensynet til kirkens troverdighet krever at vi sier fra og ikke later som alt er vel, sier biskopene fra New Zealand.

Det er ikke uten risiko å lytte til sine medarbeidere, sa en embedsmann på høyt ledernivå i et NRK-program nylig, - man risikerer å måtte gå i seg selv og evt. revurdere meninger og prosedyrer, disposisjoner og prioriteringer. Vedkommende hadde selv gjort verdifull erfaringer ad den vei og anbefalte varmt åpenhjertige medarbeidersamtaler som veien til bedre samarbeid.

Slike kollegiale samtaler er det høyt plasserte embedsbærere innen den katolske kirke nå ønsker med øverste leder (her nede!) og hans sentraladministrasjon - på egne og fotfolkets vegne.

Med andre ord: dialog etterlyses.

To teologer - to syn

Avislesing i romjula: I et intervju (Vårt Land) i anledning 90-årsdagen sier Carl Fr. Wisløff, tidligere professor ved Menighetsfakultetet: "Vi blir født med hjerter som står Gud imot, og som trenger å bli født på ny." I en nyttårspreken (Aftenposten) skriver dominikanerpater Per Bjørn Halvorsen at "synden tilhører ikke menneskets natur. Synd er en følge av at mennesket i sin svakhet og dødelighet misbruker den frie vilje Gud i sin godhet har utstyrt det med."

Godt å vite!

"Dette gjorde inntrykk i 1998" - var overskriften på et stort oppslag i Vårt Lands nyttårsnummer, der en rekke medarbeidere ga til beste sine inntrykk. Vi sakser fra Lars Flydals bidrag - om et besøk i det nye klosteret i Tromsø:

"Karmelittnonnene lot oss komme innenfor veggene for å følge klosterlivet et par dager sist vinter. De åpnet dørene mens klosteret fortsatt var under bygging, i august ble det innviet og stengt.

De 18 nonnene har viet seg til et liv i kontemplasjon og bønn. 'Dette er vår måte å hjelpe menneskene på, gjennom bønn gir vi ord til dem som ikke har noen,' sier priorinnen Bronislava.

Vi møtte flotte mennesker som greide å knuse alle fordommer om hvor stusslig og livsfjernt dette livet måtte fortone seg for oss utenfor. I vår travle tid finnes det mennesker som rett og slett bruker hele sitt liv på å be for oss andre, - er ikke det litt godt å vite da?"

Kardinal Basil Hume: Religion og samfunn (2)

3

Hvilken rolle spiller religionen i samfunnet nå på terskelen til det tredje årtusen? Og hvilke rolle bør den spille? Kardinal Basil Hume, en ledende skikkelse innen den katolske kirke, fortsetter i dette nummer av St. Olav sine refleksjoner.

I første del av artikkelen (St. Olav 11/12-98) tok Hume særlig for seg religionen som "det enkelte menneskes personlige svar på Guds fordringer" og ga bl.a. innblikk i egne "læreerfaringer". I denne siste delen søker han å "kaste lys over noen av de implikasjoner det religiøse perspektiv bringer inn i diskusjonen om hvordan samfunnet bør organiseres". Religionen "utgjør en vesentlig bestanddel av samfunnets identitet og sjel", skriver Hume. Og minner om at "å overse eller misforstå menneskets iboende verd og verdighet, garanterer undergangen for ethvert system bygget på slike feilslutninger".

Artikkelen, opprinnelig en forelesning ved Surrey University, trykkes i "St. Olav" med kardinalens personlige tillatelse.

Moral - kun et spørsmål om personlig mening?

Også dette punktet er, såvidt jeg kan forstå, nær knyttet til et fenomen som er svært så fremtredende i vår tid: tapet av troen på objektive moralske normer. Med det mener jeg ikke at folk flest oppfører seg verre enn før, eller at hver enkelt er mer egoistisk enn før - slikt kan jeg umulig vite noe om. Det som imidlertid synes temmelig klart, er at det ikke lenger hersker noen enighet om hva et godt liv er. Det er opp til den enkelte selv å velge ut hvilke rettesnorer og bud man vil følge. Moral er, i vår individualistiske tid, blitt et spørsmål om personlig mening. Det som også slår en, er hvor ofte nettopp de som påpeker dette, går videre og beklager tapet av de felles verdier. Det ser ut til at de har innsett at noe viktig mangler.

Og det er nettopp det som er tilfelle. Det er essensielt for samfunnets fremtid at vi frir oss fra den moralske subjek-

tivismen og gjenoppdager det våre forfedre visste. Men hvordan skal det gå til i en tid som er skeptisk til enhver autoritet på dette området? En vei går via gjenoppdagelsen av forbindelsen mellom det å gjøre det gode, det vil si leve et moralsk liv, og opplevelsen av menneskelig utfoldelse og fylde. Moral er et middel på vei til målet. Vi må vise forbindelsen mellom et moralsk liv og et liv som er verd å leve, et tilfredsstillende og dypt menneskelig liv. Godheten er tiltrekkende, og hva mer er: den er dypt overbevisende.

Men et moralsk liv vil uvegerlig innebære ofre, og fører til økende innsikt i det faktum at "fylde og oppfyllelse" for den enkelte kun er mulig når det også tjener menneskehetens felles beste. Å leve moralsk innebærer at jeg beveger meg bort fra å anse meg selv som sentrum i mitt lille univers og over mot å se at jeg tilhører en menneskehetens familie der alle og enhver angår

meg. Det paradokset jeg nettopp minnet om, nemlig at nøkkelen til menneskelig glede ligger i å gi av oss selv til andre, holder vann. Det er nemlig slik at i siste instans, det vil si på et langt dypere plan enn den rå selvinteresse, stemmer plikt og ønske overens. For det er ikke slik at moral innebærer innskrenkninger som går imot og på tvers av vår menneskelige natur, det er snarere slik at moral hjelper oss til å oppfylle den. Det er moralens hensikt.

Sans for mysteriet

Og der er nok en side ved saken. Vår tid trenger å gjenvinne sansen for mysteriet. Pascal skilte mellom et mysterium og et problem, men vi har en tendens til å glemme det skillet. Et problem er et hinder, en gåte, noe som i prinsippet kan formuleres eller løses. Et mysterium er noe helt annerledes; det ligger bortenfor oss; det er for stort for vår forståelse. Man kan gå inn i det, utforske det, til og med finne sin bolig i det - men det lar seg aldri uttømme, vi kommer aldri til bunns i det.

Vår tid har en intens uvilje overfor selve tanken om mysteriet: det blottstiller nemlig vår begrensning. Den tanke at det kan finnes noe eller noen bortenfor den menneskelige forståelse eller fantasi, er selvsagt spennende, men den gjør oss også små. Den setter oss på plass, en plass som ikke er i sentrum.

Vitenskapen har spilt en viktig rolle i denne sammenheng, den har både oppklart ting som syntes mysteriøse, og løst problemer, og den utvider stadig grensene for den menneskelige kunnskap. Og dens suksess, og særlig dens synlige teknologiske landevinninger, har ledet mange til den uvitenskapelige konklusjon at det ikke finnes noe annet enn det vitenskapen kan oppdage eller dissekere.

Sannheten er at alt det vi kaller vitenskap, i bunn og grunn er utforskning av

Paven om Irak

I forbindelse med bombingene av Bagdad ga paven uttrykk for "dyp sorg" over det irakiske folks lidelser. Han sa at hensynet til irakernes liv og helse må veie tyngst når det internasjonale samfunn søker å løse problemet med Haddam Hussein. Og i sitt budskap til Verdensfredsdagen den 1. januar, understreket paven at "historien viser hvor forfeilet det er å ty til vold som middel til å løse politiske og sosiale problemer".

CATHOLIC HERALD

Irland: presteseminarer stenger

Tallet på prestestudenter synker dramatisk i Irland. Det tradisjonsrike presteseminalet St. Peter's College i Wexford stengte sist høst sine dører fordi tallet på studenter var sunket til åtte. Fire av landets øvrige seminarer blir muligens også stengt; ved studiestart sist høst var det f. eks. ikke en eneste ny student ved Holy Cross-seminaret i Dublin.

Også ved landets viktigste katolske utdanningsinstitusjon, "nasjonalseminaret" i Maynooth (med tilknyttet pavelig fakultet), ble bare 21 studenter innskrevet, det laveste tallet i historien. Også det pavelig-irske seminaret i Roma sliter med rekrutteringen. Bare for få år siden ble det årlig vigslert rundt 500 prester i Irland, nå er tallet nede i knapt en femtedel av det.

CHRIST IN DER GEGENWART

4

et ordnet skaperverk, en utforskning med innebygde begrensninger. Livet er meget mer enn vitenskap, og det bilde av "virkeligheten" som de fysiske og biologiske vitenskaper kan formidle, er nødvendigvis begrenset og stykkevis. Bare en viss art forklaringer er akseptable for den vitenskapelige søken. De dypere spørsmålene om livets mening og hensikt er like reelle, men ligger ganske enkelt utenfor vitenskapens domene.

Overgangsriter

Nær forbundet med tanken om mysteriet er ærbødighet, og ærbødighet er nær knyttet til riter og ritualer. Et av de kontaktpunkter som fremdeles finnes mellom etablert religion og dagens samfunn, er overgangsritene: fødsel, giftermål og død. Mange mennesker som ellers ikke tar seg tid til religion, har ofte likevel et sterkt ønske om å markere disse begivenhetene med en liturgi, et rituale, som søker å yte rettferdighet overfor det store, det overveldende, ved disse begivenhetene.

Såvidt jeg kan se, representerer dette fenomenet den lille rest som er igjen av bevisstheten om menneskelivet som mysterium; bevisstheten om at vi, selv om vi ikke har kontroll over vår skjebne, er medspillere i et større drama hvor hvert enkelt menneskeliv er unikt og dyrebart.

Nederlaget som spørsmålstegn

Erfaringen av lidelse og, ikke minst, nederlag bringer oss ansikt til ansikt med dette mysteriet: Slike erfaringer lærer oss på en streng, men effektiv måte om Guds veier - med mindre de fører oss ut i bitterhet og nag. De stiller spørsmålstegn ved våre prioriteringer, viser oss nye perspektiver; somme tider fører veien fra fortvilelse til leting etter og oppdagelse av en annerledes og ny hensikt med vårt liv. Lidelse og smerte kommer til oss som høyst uvelkomne

gjester, men kan, om vi håndterer dem på rett måte, vise seg å være våre venner.

Det finnes menneskelige tragedier hvor det er de uskyldige som lider: jordskjelv, hungersnød og ulykker hvor ingen kan belastes med skyld. Slike hendelser synes å motsi enhver tanke om en Gud som er god og kjærlig. Hvordan slike ulykker kan forsones med det kristne syn på Gud, er én side av saken. Men det er like vanskelig å få slike ting til å rime innen en rent verdenslig sammenheng.

«Vår tid har en intens uvilje overfor selve tanken om mysteriet: det blottlegger nemlig vår egen begrensning»

Mening i det meningsløse

En artikkel i *The Times* for noen år siden i forbindelse med flykatastrofen i Amsterdam der et jettfly kolliderte med en boligblokk, er opplysende i så måte. Slike tragedier, skriver Janet Daley, setter verdslige verdier på den ytterste prøve:

"... en virkelig ulykke gjør oss maktesløse, det eneste vi kan gjøre er å lete i ruinene etter noe som kan lede oss til svaret på de minst viktige spørsmålene - nemlig de rent mekaniske som nok kan fortelle oss hvordan denne ulykken skjedde, men ikke hvorfor verden er laget på slik usikker og uholdbar vis.

Vi tvinges til å lete ikke bare fordi en forklaring kan gi håp om å unngå gjentakelse av nettopp denne forferdelige sorten hendelse, men også fordi vi - av grunner som er så dypt forankret i den menneskelige psyke at man ikke kan stille spørsmålstegn ved dem - har et filosofisk behov for en forklaring, behov for noe som kan gi mening til det uakseptable.

Men taushet er hva vår skeptiske tid har fått i arv. Uten forklaringer, uten trøst, har vi intet annet å gripe til enn å perfeksjonere våre maskiner og late som om vi - bortsett fra et glipp nå og da - ikke er ofre for skjebnen.

Da vi la fatalismen bak oss, tapte vi samtidig ritualene som skulle blidgjøre skjebnen. Vi har ingen rikholdige symboler, ingen kunstferdige måter å takle slike hendelser på. Det tekniske "avvergelses-vokabular" er en dårlig erstatning for det forløsende språk samfunnet en gang hadde å ty til når slike naturkatastrofer rammet.

Slike hendelser avslører dype religiøse behov som sekulariseringen ikke har midler til å takle. Men de religiøse svar er heller ikke enkle. Selv har jeg aldri kunnet finne eller gi noen forklaring på disse tragediene, som synes å benekte at Gud er et godt og kjærlig vesen. Den eneste løsning jeg har funnet, er å rette blikket mot Jesus på korset, og med troens øyne se bakover korset mot oppstandelsens herlighet.

Religion og samfunn

Hittil har jeg tatt for meg den enkeltes personlige svar på Guds fordring. Religion er alltid et personlig anliggende, men aldri en privatsak: Den har samfunnsmessige konsekvenser som vi har lett for å overse. Og derved er jeg fremme ved annen del av mine refleksjoner: Jeg vil forsøke å kaste lys over noen av de implikasjoner det religiøse perspektiv bringer inn i diskusjonen om hvordan samfunnet bør organiseres.

Religion er selvsagt ikke en "legemsløs" stemme eller kraft i samfunnet. Den kommer til uttrykk og etablerer sine fellesskap innen samfunnslegemet. De kristne kirker og andre religiøse fellesskap utgjør et synlig og håndgripelig nærvær. Alle viser de en ualminnelig evne til å overleve og tilpasse seg skif-

Kardinal Hume om tro og tvil

"Det som slår meg ved mange av våre store helgener, er at de gjennomlevde sjelens svært så mørke natt," sa kardinal Hume i et TV-intervju i fjor og knyttet an til den spanske mystiker Johannes av Korsets ordbruk. "Befinner du deg der, må du bare leve deg gjennom det. (-) Enhver som på moden og utholdende vis søker Gud, vil på ett eller annet punkt gå gjennom mørk natt og tvil, også om Guds eksistens. Jeg

tror det må være slik, for når det gjelder Gud, må vi lære at det hele avhenger mindre og mindre av oss og mer og mer av å ha tillit til ham. Når tvilen rammer, og særlig om du har gått inn i en munkeorden slik jeg gjorde, føles det som om selve grunnlaget for ditt liv kuttes bort. Men når du er gjennom det hele, ser du at det var en renselse, den gjorde deg ydmyk. Og hvis folk kan leve seg gjennom sine tvil, finner de på en eller annen måte en form for fred og

forståelse som overrasker dem. Det skyldes at de ikke ga opp, men fortsatte å be," sa Hume.

"Det grunnleggende i min tro er at Kristus er Guds sønn, sant menneske og sann Gud. Man tror ikke fordi man forstår, man starter med å tro og bruker resten av livet på å søke å forstå," sa Hume. Som fortalte at han i ettertid fant ut "at min mor lenge hadde bedt om at jeg måtte bli prest. Og det er ikke lett å stå imot når mor gir seg til å be!"

tende omstendigheter. Og alle yter de sitt bidrag til mangfoldet og vitaliteten i et pluralistisk samfunn.

Dialogen kirke og stat

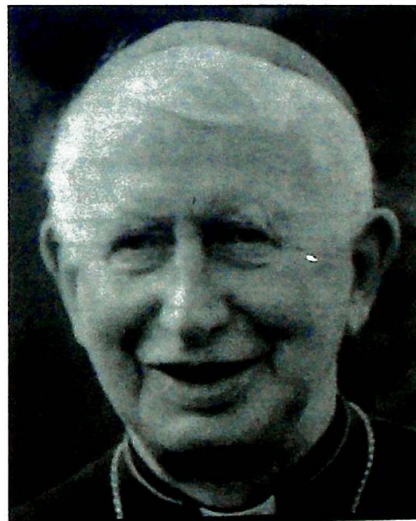
På den ene side: Det både kan og må finne sted en stadig dialog mellom kirke og stat, mellom organisert religion og samfunnet. På den annen side bør vi likevel ikke snakke om dialog siden religionen utgjør en essensiell bestanddel av samfunnets identitet og sjel. Den religiøse visjon hjelper oss til å se selve kjernen i vår samtidserfaring.

Dagens iakttagere av og kommentatorer til "verdens tilstand" er, forståelig nok, til dels både usikre og uenige med hverandre. Den kalde krigen mellom øst og vest og de økonomiske skiller mellom den nordlige og sørlige halvkule ga faste referansepunkter. Hvor beklagelige og ødeleggende konfliktene enn måtte være, så lot det seg dog gjøre å utforme strategier for å hankses med situasjonen. Sovjet-kommunismens totale sammenbrudd og det økonomiske stormvær som nå raser rundt om på kloden, har ødelagt de velkjente landemerker og skapt usikkerhet og forvirring. Slutten på den kalde krigen førte til overdrevne håp om en ny verdensorden. Nå er det imidlertid klart at konflikter og blodsutgydelser fortsatt vil være en del av landskapet. Tidligere tiders elendighet resirkuleres i nye former.

Det verdslige Utopia finnes ikke

Alt dette burde i grunnen ikke overraske oss. Jakten på det sekulære, den-nesidige Utopia har alltid vært dømt til å mislykkes. Skiftende systemer og mektige og overbevisende ideologier synes å lykkes en tid, men kommer til kort etter kortere og lengre tid på grunn av feil i selve kjernen. Menneskene er ikke bare forbrukere og produsenter i et samfunn der markedskreftene hersker. De er heller ikke kun subjekter for et

dominerende parti eller statssystem, villige til å gi avkall på sin individualitet til fordel for kollektivet. Enkeltmennesket har et iboende verd og en verdighet, og det kan ikke ganske enkelt underordnes eller ofres for en eller annen hensikt, hvor høyverdig denne enn måtte være. Selve kjernen i ethvert menneskelig vesen innebærer et

Kardinal Basil Hume, benediktinermunk og erkebiskop av Westminster siden 1976. I fjor fylte han 75, vanlig pensjonsalder for katolske biskoper - paven har imidlertid bedt ham fortsette i sitt embede inntil år 2002. Hume er i dag den "lengsttjenende" engelske kardinal siden hierarkiet ble gjenetablert i England i 1850.

mysterium og en storhet som slektenes gang bare delvis kan trenge inn i. Å overse eller misforstå menneskets iboende verd og verdighet garanterer undergangen for ethvert system bygget på slike feilslutninger. Vi må stadig søke etter levevis og og samarbeidsformer som yter rettferdighet til hele spekteret av menneskelige anlegg, evner og behov.

Men jeg vil også understreke at denne søken er like nødvendig for religionen og kirkene som for politikken og det verdslige samfunns ledere. Sannheten er evig og absolutt, men vår oppfattelse og forståelse av den er begrenset og betinget. Opp gjennom historien er mange forbrytelser blitt begått i religionens navn. Det må vi se i øynene og være villige til å angre og be om tilgivelse for. Gjør vi det, kan det kanskje oppmuntre kvinner og menn med politisk makt til å tilegne seg en uvant ærlighet og ydmykhet.

En ny begynnelse?

Dagens verden er kastet hodestups inn i en endringsprosess. Tidligere "sannheter" undermineres og forkastes i rask rekkefølge. Såvidt jeg kan se, lever vi i et samfunn som er forsøpelt av fjorårets falne idoler. Vi har erfart de eneveldige monarkiers og diktaturers nederlag. Vi ser svakheten ved presidentstyre og partipolitikk. Kommunisme og doktrinær sosialisme har spilt fallitt. Kapitalismens uakseptable ansikt er fryktet og uelsket. I stigende grad stilles det spørsmålstejn ved opplysningstidens rasjonalisme og det mekanistiske verdensbildet. Det er mer enn tydelig at vår tid ikke er tiden for religiøs lydighet og observans, men samtidig finner vi en søken etter nye holdepunkter og sannheter på nesten alle livets områder. Den tradisjonelle tros tid er over, men det er den også for mangt annet som fordret folks sinn og hjerter.

Vår tid er post-sekular, post-humanistisk, og, det er mitt syn, en tid for "nybegynnelser". Men er det mulig, midt oppe i så mange brutte løfter og istykkerslåtte drømmer, å finne verdier og overbevisninger som kan bringe fornyet liv og håp til vår verden? Jeg tror det. Nøkkelen til videre fremskritt ligger, som tidligere antydnet, i en dypere forståelse av den felles menneskelighet vi alle har del i.

Religiøse radiosendingar i Albania

Den ortodokse kyrkja i Albania har starta sine egne radiosendingar frå Den hellige Prokops kirke i Tirana.

Førebels sender radioen religiøse program og nyhende tre timar om dagen. I framtida er planen å laga 12-timars sendingar som lyttarar frå heile Albania kan ta inn via lokale radiostasjonar. VÅRT LAND

Aropos bispevalg

“Etter årets serie av bispenominasjoner, høringer, avisinnlegg og bispeutnevninger med kommentarer i kjølvannet, kan tiden kanskje være inne for en liten pause,” mener journalist Rolf Tofte. I artikkelen “Bispetanker i kirkebenken” i “Kirke og Kultur” før årsskiftet skriver Tofte at “stundom kunne man - selv i en luthersk kirkebank - bli fristet til å misunne katolikkene når de skal avgjøre hvem de vil ha som ny pave.

Da kommer allverdens kardinaler sammen i Vatikanet og lukker seg inne, og de blir ikke sluppet ut før røyken fra skorsteinen forteller at de er blitt enige.

Noe lignende skjer i Frelsesarmeen når den skal ha ny verdensgeneral. Da er det kommandørene kommer sammen og avgjør saken uten å henfalle til en innviklet nominasjonsprosess. Når det kan være så enkelt på verdensplan, behøver det da være så forskrekkelig innviklet på nasjonalt luthersk plan?” spør Tofte.

6

Å være kristen er å være menneskelig

Til det trengs en utforskning av den jødisk-kristne tradisjon og århundrenes religiøse erfaringer. I boken *Kristentroens grunnvoll* skriver Karl Rahner: “Den virkelige og hele og omfattende oppgaven for en kristen qua kristen, er å være et menneskelig vesen, nærmere bestemt et menneskelig vesen hvis dybder er guddommelige. Disse dyp er ufrakommelig til stede i hans/hennes eksistens og åpner den utover. Og i det perspektiv består kristent liv i å akseptere den menneskelige eksistens nettopp qua menneskelig eksistens, og ikke i å være en siste protest mot den”.

Her finner vi klart uttrykt en sannhet som hører til selve kjernen i den jødisk-kristne tradisjon. I første kapittel av 1. Mosebok leser vi: “Og Gud sa: La oss skape mennesket i vårt bilde”. Skapt i dette bilde, med denne likhet, ble mennesket gitt herredømme (råderett) over alle andre skapte ting. Det var menneskehetens høyeste verdighet og sikret dens liv og rettigheter. Ifølge denne religiøse visjon er den grunnleggende menneskelige natur for alltid kostbar og skal vernes som helliget og ukrenkelig. Blant alt det skapte er mennesket alene om å være utstyrt med evnen til rasjonell tanke, skapende fantasi, artistisk følsomhet og fri vilje. Alt dette overskrider det fysiske og materielle; det kan bare forklares ut fra et åndelig nærvær. I alle andre henseender er menneskelige vesener laget av de samme stoffer som resten av universet. Det er denne åndens gnist - Rahner kaller det “de guddommelige dybder” - som krever at vi nærmer oss menneskeheten på unik vis.

Menneskerettighetene

Verden har i vår tid tatt store skritt fremover når det gjelder å sikre en tilfredsstillende ramme for menneskelig utvikling. Et markant trekk i den

forbindelse er den økende bevisstheten om og innsatsen for menneskerettighetene. I boken *International Law and Human Rights* skriver nå avdøde Paul Sieghart: “To hovedtrekk skiller menneskerettighetene fra andre rettigheter: For det første er de ikke ervervet; de kan heller ikke overføres, trekkes tilbake eller utraderes ved en handling eller en hendelse. Ifølge den klassiske teori som nå gjenspeiles i den internasjonale standard, er de universelle og ‘uløselig forbundet’ med selve det å være menneske; de tilkommer enhver hele livet igjennom ene og alene i egenkap av mennesker, og de er uavhengelige. For det annet, de tilsvarende plikter faller i første omgang på stater og offentlige myndigheter, ikke på individer.”

Vi har i dag et omfattende internasjonalt lovverk som definerer og erkjenner menneskerettigheter på mange områder. Disse omfatter borgerlige rettigheter og friheter som retten til liv, ytrings- og forsamlingsfrihet, religionsfrihet, retten til rettferdig og offentlig rettergang, retten til frie valg basert på allmenn stemmerett. De omfatter også de sosiale og økonomiske rettigheter som er blitt anerkjent i de siste hundre år: frihet fra nød, like sosiale og økonomiske muligheter, retten til helsetjenester og utdanning og de ytelser som faller under begrepene sosial sikkerhet og trygdeordninger. Etableringen av organisasjoner som Folkeforbundet etter 1. verdenskrig og De forente nasjoner etter 2. verdenskrig har bidratt til virkeliggjøring og overholdelse av et internasjonalt lovverk om menneskerettigheter. På europeisk mark har Den europeiske union og Europarådet vært positive faktorer når det gjelder å sikre freden og øke innsatsen for rettferdighet og menneskerettigheter.

I vårt århundre har verdenssamfunnet, trass i kriger og konflikter av uovertruffen grusomhet, skapt normer

som går langt ut over de grunnleggende behov som sikrer menneskets overlevelse. Hvis disse normene håndheves ærlig og utrettelig, kan de på verdensbasis skape rom for en større realisering av det menneskelige potensial. Grunnlaget for menneskerettserklæringene er anerkjennelsen av en grunnleggende likhet, solidaritet og omsorg som omfatter alle. Organisasjoner som Amnesty International overvåker regelmessig hvordan de enkelte stater oppfører seg, og organisasjonens rapporter er ofte foruroligende. Men det faktum at de eksisterer, er i seg selv et bevis på endrede holdninger og en mer følsom verdensopinion.

De moderne transport- og kommunikasjonsmidlenes hastighet og tilgjengelighet har utvilsomt bidratt til å utvikle en større sans for enheten og den gjensidig avhengigheten mellom menneskene. Minkende analfabetisme og satsingen på masse-utdanningsprosjekter har økt folkeopplysningen generelt og fremmet mer siviliserte omgangsformer i et økende antall land. Kvinnefrigjøringen, som er kommet langt i de fleste vestlige land, er en global bevegelse av relativt ny dato, men en bevegelse av enorm betydning for den menneskelige familie. Det er også den økende bevissthet i mange land for vårt felles ansvar for miljøet og for vår verdens fremtid og for dens begrensede mengder ikke-fornybare ressurser.

Jeg velger å se denne utviklingen som såkorn fra evangeliet, som en bearbeidelse av jordsmonnet for etableringen av Guds rike. Det er utvilsomt feilaktig å se historien ene og alene som annaler over det feilslåtte og forgjeves ved all menneskelig anstrengelse, som bevis på uforsonet ondskap. Ifølge vår kristne tro er historien og menneskeslekten forløst og frelst i og ved Jesus Kristus. Derfor burde det ikke overraske oss å se bevis opp gjennom

Noen tall fra "Dialog for Østerrike"

Som St. Olavs lesere kjenner, møttes representanter for Østerrikes katolikker senhøstes i fjor med landets biskoper til "Dialog for Østerrike" i et forsøk på å minske spenningsforholdene innen kirken. De 280 delegatene var utvalgt av bispekonferansen fra kirkelige grupper og organisasjoner. En overraskende stor del av representantene stemte for reformer innen den katolske kir-

ke; resolusjonene ble formulert av arbeidsgrupper under møtet. Avstemningene viste at 75% var for prestevigsel av gifte menn; 70% var for kvinnelige diakoner; 89% ønsket at legfolket skulle ha mer å si ved bispeutnevnelser; 75% vil at kirken skal respektere individuelle valg når det gjelder prevensjonsmidler; 84% ønsker at laiseringsprosessen for prester som vil gifte seg, må gjøres raskere.

Biskopene Krenn, Küng og Eder påtalte at "noen av resolusjonene strider mot kirkenes lære", mens biskop Weber, som ledet synoden på vegne av kardinal Schönborn som meldte sykefravær kort før synoden, mente biskopene "ikke burde lete etter hersier i resolusjonene".

historien på helbredelse og vekst både på det nasjonale og det internasjonale plan, og når det gjelder den enkeltes sjel.

Selv om det forholder seg slik at hver enkelt personlig må "vinnes" for Guds rike, så er det også slik at fremskritt er mulig, og faktisk forekommer, når det gjelder å forberede enkeltmennesker på å svare på evangeliet. Den som fødes inn i en kristen familie, og som arver århundrer av tro, bønn og religiøs praksis, er utvilsomt mer disponert for å motta Jesus Kristus som Frelser og Herre enn for eksempel en kinesisk kommunist eller en indisk buddhist hvis kultur er uberørt av evangeliet. Mennesker formes av sine oppvekstvilkår, gjennom sin utdanning og sin genetiske arv.

I dagens verden er det tegn som tyder på at menneskene gjør fremskritt på veien mot større menneskelig utvikling og utfoldelse. Det viser seg bl.a. ved den større grad av ærlighet og frihet som karakteriserer forholdet mellom mennesker. Vi ser det også i anerkjennelsen av "de andres" grunnleggende likhet og individuelle verdighet til tross for forskjeller og handikap. Økt selvbevissthet og selvinnsett er et resultat av fremskrittene innen psykologi og psykiatri. Graden av personlig frihet og selvbestemmelse er større enn før. Alt dette er indikasjoner på personlig utvikling og evne til menneskelig vekst, en utvikling som kan ses som et stadium i utforskningen av mysteriet mennesket.

Religion som forenende kraft

Jeg har i det foregående forsøkt å sette ord på noen trekk ved vår samfunnshistorie som gir antydninger og hint om anerkjennelse for det mysterium og den dybde som er selve kjernen i ethvert menneske. Men hvis min diagnose er riktig, befinner vi oss i dag ved et kri-

tisk veiskille. Det er av vital betydning for vår fremtid at vi gjenetablerer en felles forståelse av menneskehetens natur. Religionen kan her kun være til hjelp om den ses som en forenende kraft snarere enn noe som splitter, og hvis den kan formidle sannheten om menneskeheten på et språk som knytter an til erfaringene hos en generasjon som langt på vei står fremmed overfor tradisjonelle trosformuleringer og symboler.

Jeg har allerede betegnet utviklingen av menneskerettighetene som en positiv faktor. Men disse rettighetene holdes ikke oppe av egen kraft, og de er sårbare dersom de ikke bunner i en felles bevissthet om menneskeverdet. Ett av de bidrag religionen kan yte i denne sammenheng, er å knytte menneskerettighetene til forkynnelsen av en visjon om mennesket som "skapt i Guds bilde". En slik visjon er av avgjørende betydning om et samfunn i det hele tatt skal respektere menneskerettighetene og ikke falle tilbake i nytetenkingens hengemyr, hvor de gamles, nødstedtes og hjemløses menneskerettigheter rangeres under rettighetene til dem som anses for å leve nyttigere

og derfor mer verdifulle liv. Å opprettholde forbindelsen mellom menneskeverd og menneskerett er av avgjørende betydning.

Som vi har sett, har samfunnet allerede kommet et stykke på vei mot anerkjennelsen av det enkelte menneskes verdighet og rettigheter. Bare gradvis vil vi komme til å favne mer av sannheten. Vår forståelse av samfunnet selv øker, forståelsen av dynamikken innen familien og innen det større fellesskap, av den radikale likhet uansett kjønn, farge eller tro. I dag er vi, såvidt jeg kan se, bare i de tidlige stadier av forståelsen av menneskets fulle intellektuelle og åndelige kapasitet. Vi vil aldri helt komme til bunns i menneskets guddommlige dybder. Mennesket er et mysterium - også i dette ligner det Gud. Å skape strukturer, juridiske systemer, konstitusjoner og samfunn som i tilstrekkelig grad tar hensyn til dette mysteriet, er en evig oppgave, en konstant utfordring som må følges opp samtidig som vi utforsker mysteriet. Det er den veien vi må gå i den uopphørlige søken etter det Kristus kalte Guds rike.

John Ryan

Det er en kjent sak, i England, at kardinal Hume er Newcastle United fan, mens anglikanernes erkebiskop Carey holder på Arsenal. Så da Arsenal vant over Newcastle i FA Cup Final på Wembley i fjor, var Catholic Herald's tegner raskt på banen!

'Cheer up Basil... Remember "the first shall be last", and all that...'

Kirken intet demokrati
Kirken er intet demokrati, og sannheten ikke et produkt av folkelig konsens, sa pave Johannes Paul II bl.a. til de østerrikske biskoper under deres ad-limina-besøk nylig. "Sannheten er ikke et produkt av 'kirke nedefra', men kommer 'ovenfra', fra Gud." Paven roste biskopenes innsats for dialog mellom legfolk og hierarki, men minnet om at kirken ikke må miste sin sentrale oppgave av syne: "Ve kirken om den blir for opptatt av timelige spørsmål og beskjeftiger

seg for lite med de temaer som gjelder evigheten."

I en kommentar til avstemningsresultatene fra "Dialog for Østerrike-møtet", som biskopene la frem i sin rapport, avviste paven presteavgisels av kvinner og sa det er "misforstått og feilaktig" å se bibelske uttrykk som "Guds folk" som en politisk definisjon og et grunnlag for demokrati i kirken. Slike oppfordringer "er blitt frem-satt i deres land og har funnet lydhøre tilhørere utenfor landets grenser. (-) Man

blir uvegerlig trist når man ser de feilaktige oppfatninger om tro og moral og om visse aspekter ved den kirkelige disiplin som har fått innpass hos mange legfolk," sa paven.

Dramatisk oppstod kort før biskopene forlot Roma: Overfor østerriksk presse hevdet den omstridte biskop Krenn at han ikke var blitt tilstrekkelig informert om innholdet i rapporten til paven. Kardinal Schönborn avviste bestemt dette, hvorpå Krenn uttalte på TV at "løgnere bør holde munn."

Aage Hauken:

8

FIDES ET RATIO - om tro og tanke (fornuft)

På festen for korsets opphøyelse - 14. september 1998 - promulgerte pave Johannes Paulus II sitt nye rundskriv til alle troende, i det tyvende år av sitt pontifikat. Temaet er et av de mest sentrale i den katolske tradisjon: forholdet mellom tro og fornuft, tro og tanke, Åpenbaringen og filosofisk tenkning, overnaturlig sannhet og menneskets sannhetssøken - teologi og filosofi.

At temaet er sentralt, skulle si seg selv, for vi gjennomlever en kulturell og sivilisatorisk krise i våre dager hvor den tradisjonelle balansen mellom disse to er blitt grundig rokket, av mange årsaker. Det er et kjennetegn for katolsk kristendom dette at de to ikke lever i motsetningsforhold til hverandre - troen og tanken - men bor under samme tak. Kjennetegnet er nettopp det katolske «og», ikke et «enten-eller»: natur «og» nåde - naturlig «og» historisk åpenbaring - tro «og» fornuft - Skrift «og» Tradisjon. Derfor tør dette rundskrivet være særdeles opportunt her hjemme, hvor kristendommen har fått en mindre inklusiv tolkning (lutherdommen), og hvor motsetningene florerer fremfor forsøk på å harmonisere.

Og det er nettopp harmoni dette dokumentet handler om, i en intellektuell forstand.

For tradisjonen fra oldkirken og middelalderen viser oss - hos kirkefedrene og skolastikerne - at kristendommen ikke er det intellektuelle liv fremmed, tvert imot. For sannhetssøken forutsetter at Sannheten finnes, og troen på en åpenbart Sannhet intensiverer heller enn svekker tenkningens vesen; dette fordi dynamikken i et slikt forhold umuliggjør at teologien tar kvelertak på filosofien.

Slik var det - men slik er det ikke lenger. Derfor dette rundskrivet.

Det er verdifull lesning, ikke minst

takket være det faktum at paven fra Polen selv er filosof av utdanning og temperament. Han fører oss raskt gjennom den kristne tenknings historie, for å rette søkelyset mot den situasjon vi lever med idag. Han kjenner et utall filosofiske retninger og tendenser i tiden og gir seg tid til å nevne mange av dem (en av grunnene til at skrevet er blitt forholdsvis langt). Situasjonen idag er at filosofisk tenkning er blitt teknisk og spesialisert, overspesialisert ville mange si, lik andre fagdisipliner. Egentlig står ikke ordet «filosofi» (gresk: «kjærlighet til visdom» - filosofia) lenger for det det gjorde før. Og derav følger den misere vi lever med for tiden.

Saken er verre enn som så: mens naturvitenskapelige miljøer i stigende grad har åpnet seg for den religiøse dimensjon, kan ikke det samme sies om humanistiske miljøer, særlig de mest intellektuelle av disse, de filosofiske. Mens verden igjen et blitt et sakrament for dem som utforsker den, gjelder ikke dette for våre profesjonelle tenkere. Mens de som gransker naturens hemmeligheter oftere enn på lenge (over hundre år) føler at de hører Guds røst i naturlovene, ser selve skapelsens under i tingenes natur, og derfor er naturlige teologer, kan vi ikke si det samme om tenkerne - de er arvtagere til en vest- og nordeuropeisk intellektuell tradisjon som i lang tid har klart seg uten ordet

Gud. - At bilder spriker i mer enn en forstand, er nettopp et av kjennetegnene ved vår tid.

Nå er det pavens anliggende at nettopp filosofien må finne tilbake til sitt opprinnelige kall - undring. Det er den sapientielle dimensjon ved tenkningen, åpenheten for det transcenderende, mysteriet i tilværelsen, meningen med alt som er, grunnen til at noe er heller enn ikke er, osv. - det er alt dette paven vender blikket mot. Han gjør det klart og overbevisende, og resultatet er blitt et monument over klassisk katolsk kristendom hva forholdet tro og tanke angår. Det dreier seg selvsagt om en oversikt eller traktat, og ikke en avhandling, men det er til rundskrivets fordel.

Pavens personlige kjennetegn uteblir ikke, slik vi kjenner dem fra hans mange tidligere skriv. Han er en katolsk kristen og en holistisk tenker. Her trekkes inn sannhetsgehalten i andre religioner side om side med den antikke førkristne filosofi. Han tenker skapelsesteologisk og ikke bare frelseshistorisk. Han tenker globalt og kosmisk, ikke bare privat og individuelt. Han tenker økumenisk: her nevnes moderne ortodokse tenkere (Florovsky, Lossky) side om side med katolske (Newman, for eksempel). Han kunne forresten også ha nevnt bidrag fra jødisk hold (en tradisjon han kjenner og elsker), som Buber.

Tilbake til metafysisk tenking! - dette er pavens parole. Og den kommer meget betimerlig. At det er tusen måter å skape transcendental filosofi på, det vet han vel, derfor vil han heller ikke binde Magisteriet til noen filosofisk utforming. For det er grunnholdningen som er hans anliggende, selve målsetningen med vår tenkning: overbevisningen om at tilværelsen faktisk har en mening, at verden ikke forklarer seg

Trass i flere møter har det ikke lyktes å gjenopprette roen innen bispekonferansen. Det hører med at Krenn hele tiden har forsvart den sexmisbrukanklagede biskopen Hans Hermann Groër, Wiens tidligere erkebiskop, som til slutt måtte tre tilbake på grunn av anklagene. Schönborn og andre innen bispekonferansens ledelse mener anklagene mot Groër var berettigede.

CATHOLIC HERALD

Nasjonal Front og kristendom uforenlige
Biskop Albert Rouet av Poitiers nektet nylig å døpe Joel David som er medlem av det høyreekstreme partiet Nasjonal Front. Biskopens begrunnelse er at partiets ideologi er uforenlig med kristendommen.

Nasjonal Fronts president, Jean Mari Le Pen, på sin side spør nå biskop Rouet om de fem millioner franskmenn som stemte for Nasjonal Front, heretter vil bli utelukket fra å motta sakramentene. THE TABLET

Fransk hilsen til paven

Irans president Mohammed Khatami har sendt en jule- og nyttårshilsen til pave Johannes Paul II, der han understreker verdien av Jesu lære: "Jeg gratulerer Dem, Deres eksellense, alle kristne frihetselskende mennesker og alle monoteister på denne lykkelige fødselsdagen til Jesus Kristus, og begynnelsen av det kristne år 1999," het det i Khatamis brev, som ble gjengitt av nyhetsbyrået IRNA.

ny encyklika fra pавens hånd

9

selv, at sannhetssøken i seg selv vitner om at Sannheten finnes. En slik filosofisk orientering vil kunne tjene teologien, som før. At tanken skal tjene troen gjør den ikke derved mindre filosofisk eller intellektuell. For Sannheten skal utforskes, enten denne er naturlig eller åpenbart.

En første reaksjon på dette positive og verdifulle dokumentet er selvsagt glede. Dette må sies, klart og tydelig, igjen og igjen. Rundskrivet fikk da også stor oppmerksomhet i internasjonale media, stort sett av positiv art - vår tid trenger nettopp tro på mening i tilværelsen, og det er mange som setter pris på at paven tar opp slike helt fundamentale forhold.

En reaksjon nummer to er selvsagt at det i lengre tid har vært tegn å spore til en gryende oppblomstring av metafysisk tenkning av et moderne tilsnitt: mer åpne tankemodeller, mer transcendentale uttrykksformer (flere og flere filosofiske bøker innen den anglo-amerikanske tradisjon bærer ganske enkelt titelen Metafysikk, uten å forklare denne nærmere). Slike tilløp kunne bidratt til å gjøre rundskriver ennå mer positivt.

For det tredje er utviklingen innen naturvitenskapelig tenkning mer åpen for det overnaturlige enn paven til tider later til å tro.

Det gjenstår bare å anbefale rundskrivet til alle norske kvinner og menn. Her hjemme er vi ikke nettopp blitt oppfostret med en kristendom som bærer filosofiens forten. Dette angår kristendommens fremtid - ikke minst i utkantstrøk som Norge. - Vi trenger det katolske «og» her hjemme.

TOLLE - LEGE!

Ta og les!

(St. Olav bokhandel har «Fides et ratio» i engelsk og tysk oversettelse.)

Johannes Paul IIs bønn for det tredje året i forberedelsene til feiringen av år 2000

Pave Johannes Paul IIs bønn for 1999:

Gud, himmelens og jordens skaper, Jesu Far og vår Far
Velsignet er du Herre, himmelske Far som i din uendelige miskunn har sett ned til oss i vår elendighet og gitt oss Jesus, din Sønn, født av en kvinne,
for at han skulle bli vår frelser og venn, vår bror og vår forløser.
Vi takker deg, gode Far fordi du har gitt oss Jubileet.
La det bli en nådens tid for oss, et år for å vende tilbake til faderhuset, hvor du full av kjærlighet venter på dine bortkomne barn
for å omfavne dem, tilgi dem og ta imot dem i deres festklær ved ditt bord.
Vi priser deg, Far, i all evighet!
Miskunnsrike Far, måtte vår kjærlighet til deg og til vår neste vokse seg stadig sterkere i løpet av dette hellige året.
Måtte Kristi disipler fremme rettferdighet og fred;
måtte de forkynde Det glade budskap for de fattige;
og måtte Kirken, vår mor, vise sin kjærlighet særlig for de små og de forsømte.
Vi priser deg, Far, i all evighet!
Rettferdige Far, måtte det store Jubileet for alle katolikker bli en passende tid for å gjenoppdage gleden ved å leve av ditt ord

og adlyde din vilje; måtte de kjenne hvor godt søskenfellesskap er når de bryter brødet sammen og priser deg med hymner og Åndens sanger.

Vi priser deg, Far, i all evighet!
Far, rik på miskunn, måtte Jubileet bli en tid for åpenhet, for dialog og møte mellom alle som tror på Kristus og med dem som følger andre religioner.
Vær du i din umåtelige kjærlighet overstrømmende av miskunn mot alle.
Vi priser deg, Far, i all evighet!
O Gud, allmechtige Far, vi er på vei mot deg, vårt endelige mål.
Måtte alle dine barn få oppleve Jomfru Marias milde nærvær; hun er kjærlighetens rene bilde, som du valgte til å være Kristi mor og Kirkens mor.
Vi priser deg, Far, i all evighet!
Deg, livets Far, evige kilde for alt som er til, høyeste gode og evige lys, deg være lov og ære, pris og takk med Sønnen og Ånden i evigheters evighet.

Amen.

Om tekstlesning i kirken

“Det er oppsigelsesgrunn om en skuespiller ikke forbereder seg godt nok. Like viktig er det at en kirkelig tekstleser arbeider skikkelig med tekstene som skal leses høyt,” sier Ola B. Johannessen, teatersjef ved Trøndelag Teater. Han understreker at “tekstleseren må selv ha en lyttende holdning til teksten: Hva sier teksten til meg?”

Selv om en skal lese for andre, må en også selv lytte. Slipp bibeltekstene mer løs!” oppfordrer teatersjefen. “Skap liv rundt teksten. La den lyde høyt og tydelig. Bruk også gjerne vekslesning, det skaper dynamikk og større innlevelse.”

NYTT OM BIBELEN

Oceania-synoden: Modige forslag

Blant de forslag Oceanias biskoper, samlet til synode i Roma før jul, har fremmet overfor paven, er adgang til nattverden for gjengifte skilte og prestevigsel av egnede gifte menn, såkalte “viri probati”. Mer lydhørhet på sentralt hold i kirken overfor lokale biskoper, står også på listen.

Pavens ord ved synodeavslutning inneholdt en mild tilrettevisning til biskopene. Til tider kreves det at man “går mot kul-

10 Finn D. Thorn o.p.: Å tro er å høre

Spørsmålet om rettferdigjørelsen og om forholdet mellom tro og gjerninger splittet kirken på 1500-tallet, og nettopp disse tingene har stått sentralt i den økumeniske samtale i de senere år. Den katolsk-lutherske Felleserklæring om rettferdigjørelsen fra 1997 vitner om den høye grad av konsens man er nådd frem til. Eller trodde man var nådd frem til: Den katolske kirke har foreløpig vegret seg mot å undertegne, men utelukker ikke at den på visse betingelser kan komme til å gjøre det.

Pater Finn D. Thorns tekst, hentet fra St. Olav nr. 9: 1978, tar opp problematikken tro/gjerninger. Vår store katolske økumen, som døde i september i fjor, utfordrer fremdeles: “I vår økumeniske kontakt mellom de kristne kirker blir det stadig mer klart at i forkynnelsen av troen på Kristus som eneste vei til frelse for det fortapte menneske, står katolsk kristendom og sann protestantisk kristendom sammen om å verne et helt vesentlig anliggende i vårt Gudsforhold: å fra-kjenne mennesket enhver ære for sin frelse, og gi Gud all ære.”

Kristendommen forkynner et budskap om den frelse Kristus ved sin død og sin oppstandelse har vunnet for alle mennesker. Dette budskap - Evangeliet - oppfordres vi til å lytte til og tro på. “Den som har ører, hør,” lyder det fra Jesus. Og Paulus skriver: “Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer fra Kristi ord.” Det er troen på det glade og friggjørende budskap vi hører om vår frelse, og ikke de gjerninger vi presterer, som setter oss i det rette forhold til Gud, gjør oss rettferdige, som det heter. Dette går som en rød tråd gjennom hele Det nye testamente. Alt avhenger av troen på Guds ord. Derfor er “forkynnelsen av Evangeliet kirkens egentlige kall, dens kjennemerke” (pave Paul VI).

La oss først høre Jesu ord. I sin forkynnelse tok han avstand fra fariseernes vei til frelse, som var Lovens og gjerningenes vei. Han fortalte en lignelse om et menneske som hadde

ført et vilt liv og satt alt over styr, men som angrende vendte hjem til sin far. Betingelsesløst tar faren imot den moralsk forkomne, til forargelse for den eldre bror som aldri hadde gjort sin far imot. Jesu hensikt med denne lignelsen er klinkende klar: Det er den eldre selv-gode sønn som er den fortapte, trass i sin moralske fullkommenhet. Dette bekreftes ikke minst i lignelsen om den selv-gode fariseer og den ydmyke tollere (Luk 18,10). Fariseeren takket Gud for det gode han presterte, mens tolleren intet annet hadde å sette sin lit til enn Guds nåde. “Tolleren gikk hjem rettferdig for Gud, den andre ikke,” sier Jesus. Når Jesus møter en slik tillit, sier han atter og atter til syndere og tollere: “Din tro har frelst deg!”

Denne betingelsesløse frelse ved troen alene er også innholdet i Paulus’ forkynnelse, med det resultat at de jøde-kristne, som holdt på kravet om Lovens gode gjerninger som vei til frelse, ble hans fiender. Særlig møtte

han motstand i Galatia, slik at han måtte skrive til menigheten der: “Uforstandige galatere! Hvem er det som har forhekset dere, dere som har fått den korsfestede Kristus malt for øynene på dere? Svar meg nå på én ting: Fikk dere Ånden ved hjelp av gjerninger som Loven krever, eller var det ved å høre og tro?” (3,1).

I Romerbrevet slår så Paulus fast: “Mennesket blir rettferdig for Gud ved tro, uten lovgjerninger.” For å gjøre Paulus’ tanke klarere, oversatte Luther her den greske tekst med “ved tro alene” Dette er ikke noe nytt og særegent ved Luther. Vi finner det samme - her i forbindelse med Gal. 2,16 - i en tysk Bibel utgitt i Nürnberg 1483, og i tre italienske oversettelser, i Genua 1476, Venedig 1538 og 1546 (“ma solo per la fede”). I vår egen tid har en tysk katolsk oversettelse (München 1959) det samme: “Der Mensch wird *nur* durch den Glauben gerecht.” Oversetteren, den kjente teolog Otto Karrerer, begrunner dette i en fotnote: “Den korrekte oversettelse krever det lille ordet ‘bare’; i hebraisk-gresk språkform kan det ikke unnværes.” -

Går vi fra skriften til den katolske Tradisjonen, leser vi allerede hos kirkefaderen Ambrosius i det 4. århundre: “Dette er fastsatt av Gud, at den som tror på Kristus, er frelst, idet han tar imot syndenes forlatelse uforskyldt, uten gjerning, alene ved troen.” Den samme lære hos middelalderens store teolog Thomas Aquinas: “I de ti bud er der intet håp om frelse, alene i troen.” Likeledes Bernard av Clairvaux: “Rettferdiggjort ved troen alene har vi fred med Gud.”

I vår økumeniske kontakt mellom de kristne kirker blir det stadig mer klart at i forkynnelsen av troen på Kristus som eneste vei til frelse for det fortapte menneske, står katolsk kristendom og

turen", sa paven, og understreket at "inkulturasjon av troen" ikke innebærer at kulturen ses som "et absolutt". Han minnet biskopene om de "dypgående forandringer" som finner sted i deres del av verden, og som gjør at "menneskene der er desorienterte".

Angående den økende rolle legfolk spiller i kirken i Oceania, sa paven: "Bakgrunnen er ikke mangel på prester, men den Hellige Ånds virke." CATHOLIC HERALD/ KNA

Bedring for kirken i Algerie

For første gang siden mordet på den lokale biskop Pierre Claverie i 1997 er det nå kommet nye nonner og prester til Algerie; mordet på biskopen kom i kjølvannet av brutale overfall på flere misjonsstasjoner. Under et møte i Bispekonferansen for Nord-Afrika (CERNA) rapporterte biskopene fra Magreb at "bedret sikkerhet har gjort det

mulig for nye ordenfolk, både menn og kvinner," å komme til området.

Det har ikke vært flere angrep mot kristne siden mordet på biskop Claverie, melder Catholic Herald. I tiden 1993 til 1996 ble 19 ordensfolk drept i voldshandlinger. De siste ofrene var seks trappistmunker som ble myrdet 23. mai 1996.

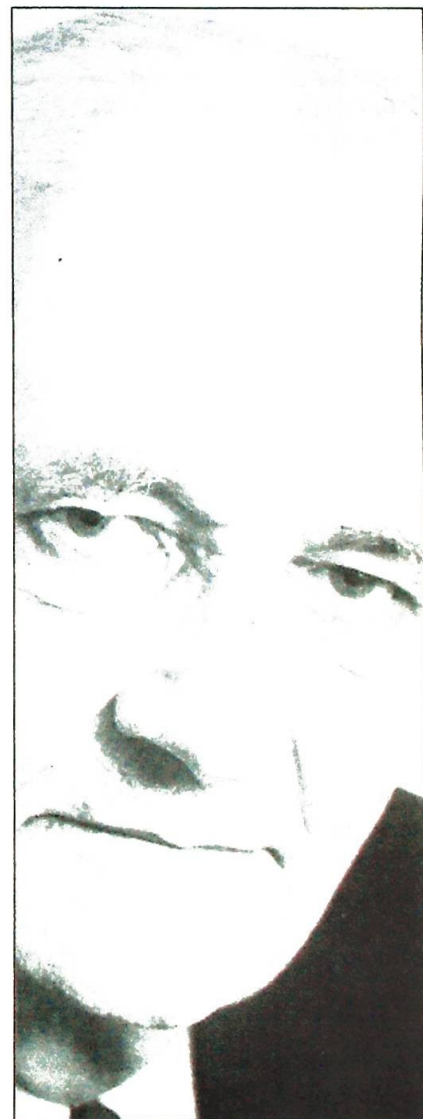
sann protestantisk kristendom sammen om å verne et helt vesentlig anliggende i vårt Gudsforhold: å frakjenne mennesket enhver ære for sin frelse, og gi Gud all ære. Fariseismens tillit til sin "gjerningshellighet" er i virkeligheten det syndige menneskes naturlige fristelse. Dette gjør Paulus innlysende klart når han - som forhenværende streng fariseer - stolt kan si at han har vært "uklanderlig i min rettferdighet etter Loven" (Fil. 3,6). Men så er det gått opp for ham at dette er å ære seg selv, og ikke Gud, og dermed er en slik selvrettferdighet intet verd: "Det som før var en vinning for meg, ser jeg nå som tap, på grunn av Kristus. For hans skyld har jeg ikke (lenger) min egen rettferdighet, den som loven gir, men den rettferdighet jeg får ved tro på Kristus, den som er en gave fra Gud og bygger på tro." - Og som grunn angir Paulus: "For at ikke noe menneske skal rose seg overfor Gud."

Men den samme Paulus som forkynner troens vei til frelse, forkynner like sterkt at den som tror, skal gjøre gode gjerninger. Det samme gjorde Jesus. Atter og atter hører vi ham si: "Synd ikke mer!" Og la oss igjen ta for oss lignelsen om den fortapte sønn. Den krever en fortsettelse. Etter at den yngste sønn er gjeninnsatt i alle rettigheter hos sin barmhjertige far, må vi tenke oss at han - etter en så stor nåde - i takknemlighet vil tjene ham i kjærlighetens gode gjerninger. De gode gjerninger er troens frukt. Derfor kan Paulus skrive til Titus: "Gud frelste oss, ikke på grunn av våre rettferdige gjerninger, men fordi han er barmhjertig; han frelste oss ved det bad som gjenføder og fornyer ved Den Hellige Ånd, som han så rikelig har utøst over oss ved Jesus Kristus, vår frelser." Men så fortsetter Paulus: "Dette er et troverdig ord, og jeg vil at du skal innprente det jeg har sagt, så de som er kommet til tro

på Gud, blir ivrige etter å gjøre gode gjerninger." - Den som kanskje klarest av de nytestamentlige forfattere har fremholdt at troen kommer først, og kjærlighetens gjerninger som troens frukt, er Johannes. Han skriver: "Dette er Guds bud: Vi skal tro på hans Sønn Jesu Kristi navn og elske hverandre, slik som han bød oss. Vi har lært å kjenne den kjærlighet Gud har til oss, og vi har trodd på den." - Tro på Gud, ikke på oss selv, tro på Guds gjerninger for oss i Kristus, ikke på våre egne gjerninger, og heller ikke på vår egen tro, - det er hva Det nye testamente forkynner at vi skal åpne våre ører for. Tro på åpenhet for Guds tale. Tro er å høre. Og troen skal utfolde seg i Bergprekenens liv.

Men hva da med dem som aldri har hørt om Kristus? Dette vanskelige spørsmål har opptatt kristne tenkere gjennom alle århundrer. I vår egen tid, med den nære kontakt med de store verdensreligioner, er det kommet en rikholdig litteratur om dette emne, som vi ikke her kan gå nærmere inn på. Vi må nøye oss med å høre hva Det 2. Vatikankonsil sier om det. Konsilet holder selvsagt fast på at det er troens vei som fører til frelse for alle mennesker, siden Kristi forsoningsdød gjelder hele menneskeheten. Men konsilet sier også at "Gud kan føre mennesker som - uten egen skyld - ikke kjenner Evangeliet, på veier som bare han kjenner, til troen, uten hvilken det er umulig å være etter Guds sinn." (Heb. 11,6). Her antyder konsilet en "skjult" eller ubevisst tro, som blir til "på veier som bare Gud kjenner". En slik tro ser konsilet som "en gave fra Ham som opplyser hvert menneske, for at det til slutt skal eie livet". Om de ikke-kristne religioner kan det derfor sies at de "ikke sjelden reflekterer en stråle av den sannhet som opplyser alle mennesker". Likevel må kirken stadig forkynne

Kristus, som er "veien, sannheten og livet", for at flest mulig skal nå frem til - som konsilet sier - "bevisst gudserkjennelse". Det kan bare skje ved troen, ifølge Jesu ord: "Dette er den gjerning Gud vil dere skal gjøre: å tro på Ham som Gud har sendt."

Pater Finn D. Thorn (1906 - 1998) - foto fra St. Olav 1978.

India: protest fra kristne minoriteter
Før jul fulgte tusenvis av indiske kristne oppfordringen fra sine biskoper og demonstrerte i New Delhi mot den økende volden kristne utsettes for, og mot mangelen på respekt for minoriteters rettigheter generelt. Demonstrasjonen kom etter en rekke voldelige angrep fra hinduistiske fundamentalister mot kristne rundt om i India: kirker er blitt ødelagt og kristne sammenkomster angrepet. Ved en klosteskole ble elevene

jaget ut og nonnene utsatt for overgrep før lokale landsbyboere kom til unnsetning.

I september i fjor ble fire nonner voldtatt av militante hinduister i Madhaya Pradesh-distriktet. Ingen er arrestert for ugjerningen, men Kongresspartiets president, Sonia Ghandi, har krevet full etterforskning. I et møte etter Delhi-demonstrasjonen med regjeringssjef Vajpayee krevet erkebiskop Alan de Lastic konkrete tiltak til beskyttelse for de kristne. CATHOLIC HERALD

Kristentroen svekkes i Europa
Kristentroen svekkes i Europa. Det viser en undersøkelse ved en professor ved det velrenommerte Katolsk Universitet i Louvain, Belgia. Studien viser at selv om flertallet av europeere fremdeles kaller seg "kristne", anerkjenner de fleste ikke lenger de sentrale kristne trossannheter. Og selv blant praktiserende kristne er det adskillig interesse for esoteriske retninger, for New Age, økologiske "Moder jord"-bevegelser og orientalske religioner.

12 Lars Anders Strand: Jesuitterskolen - bedre enn sitt rykte

Jesuitordenen og dens skoler har vært et belastet tema opp gjennom historien - også i Norge og andre protestantiske land. Men vi øyner konturene - og resultatene av - jesuittenes pedagogikk også i våre norske klasserom vel 450 år etter at ordenen ble stiftet, i 1534.

Stifteren av «Jesu Selskap» var som kjent en spansk adelsmann: Ignatius Loyola. Få år senere ble jesuittenes oppgaver klart definert i pavelige dokumenter: det er den romersk-katolske kirkes sak som skal fremmes, og ordensgeneralen stilles direkte under paven.

GUDS STØRRE ÆRE

Sentralt i ordenens liv og apostolat står de såkalte «exercitier», tretti dagers åndelige øvelser: en form for meditasjon og fordypelse. Ellers er det den daglige hellige messe, samt personlig bønn som er det sentrale i jesuittenes liv og arbeidskraft. Etter to års novisiat følger tre års filosofistudium, etterfulgt av fire års teologistudier. I tillegg til de vanlige løfter om fattigdom, kyskhed og lydighet avlegger jesuittene også et løfte om å reise hvorhen paven måtte sende dem, for å virke til Guds større ære, som er Jesu Selskaps valgsporg.

Ordenen bredte seg hurtig, og under motreformasjonen deltok jesuittene i Kirkens forsøk på å gjen-

vinne hva som var gått tapt ved reformasjonen. Skole og undervisning ble nødvendige våpen i en motreformatorisk «kamp» om å vinne tilbake land og folk som Moderkirken hadde latt unnslipe ved reformasjonen. Over hele Europa ble en rekke utdannings-institusjoner grunnlagt. Takket være faglig dyktighet fikk de stor søkning og oppnådde etterhvert betydelig popularitet. Jesu Selskap ivret for en kunnskapsbasert skole - ikke bare med henblikk på en geistlig løpebane etter avsluttet skolegang. Også i andre embeder og stillinger var deres studenter etterspurt.

I samtiden ble jesuitterskolen sett på som en effektiv skole for utdanning av datidens ledende menn innen kultur, teologi, filosofi, vitenskap og politikk. Selv i protestantiske hjem i Norden ble man så fascinert av ordenens skoler at mange unge menn ble sendt til utdanning på kontinentet, for deretter å returnere til en verdslig stilling, eller for å drive misjons- og opplysningsarbeid.

Ordenen fulgte opp humanismens krav på undervisning i latin, gresk og hebraisk. Et fag som ble sett på som særlig viktig og betydningsfullt, var retorikken. Med Cicero som eksempel studerte elevene vel-talenhetens teknikk, idet jesuittene

bestrebet seg på utdanne gode predikanter og talere.

Skolene hadde to mål: Dels skulle man utdanne jesuitter i stillinger som misjonærer, skriftefedre eller som politiske aktører i tjeneste hos adelen eller ved hoffene. Dels skulle bedrestilt ungdom i forskjellige land som av jesuittenes ledelse ble ansett som interessante, oppfostres i den katolske tro.

Ordensmedlemmene var i første rekke individualister. De levde ikke i klostre som andre preste- og munkeordener, og var heller ikke forpliktet til å gjøre kortjeneste i kirken, men virket åpent i og blant folk, oftest alene. En jesuitt kunne like gjerne være sjelesørger for vanlige landsbyboere som for adelskapet. Slik oppnådde jesuittene stor spennvidde i sitt arbeid og var frie til å dra hvor som helst i kirkens tjeneste.

PEDAGOGISK FORUTSEENDE

Jesuittene terpet ikke nødvendigvis på rent kunnskapsmessige elementer i elevenes faglige utvikling, men forstod å motivere også kreative evner innen estetiske fag, til stor glede for elevenes egne familier, byens geistlige og andre nobiliteter under offentlige fremførelser. Med tiltak som utdeling av hederstegn og ærespriser under stor festivitas og prakt bidro skolen til å høyne elevenes motivasjon i fagene. Men skolen fant også at det var nødvendig med et eksakt system for å gradere og evaluere elevenes prestasjoner. Her skulle ikke bare elevenes rent faglige kunnskap komme til syne, - også anstren-

Lars Anders Strand - er konvertitt, bor i Sigerfjord i Sortland og tilhører St. Sunniva menighet, Harstad; har skrevet boken *Den katolske kirke i Norden. Ordensvesenet og dets plass i vår tid* (1997).

Mord-tiltale for amerikansk "dødsdoktor" Den amerikanske "dødsdoktor" Jack Kevorkian blir nå anklaget for mord etter at han ga en dødelig sprøyte til nok en terminalt syk pasient. Det sier statsadvokat David Gorcyca i Oakland County, Michigan, etter at Kevorkian lot fjernsynsselskapet CBS bruke et video-opptak av pasientens død i programmet "60 Minutes". "Da vi fikk se programmet, så vi klart at dette dreier seg om mord," sier Gorcyca.

Dr. Kevorkian har hittil gitt dødelige injeksjoner til rundt 120 mennesker. Hans foreløpig siste pasient var den 52-årige katolikken Thomas Youk. New Yorks kardinal O'Connor sier Kevorkians virksomhet sprer "en dødkultur" i USA. Ifølge kardinalen er flertallet av dem som oppsøker Kevorkian for å få dødbringende injeksjoner, mennesker som lider av klinisk depresjon.

"Et lavmål av journalistikk" var Philadelphia-kardinal Anthony J. Bevilacqua

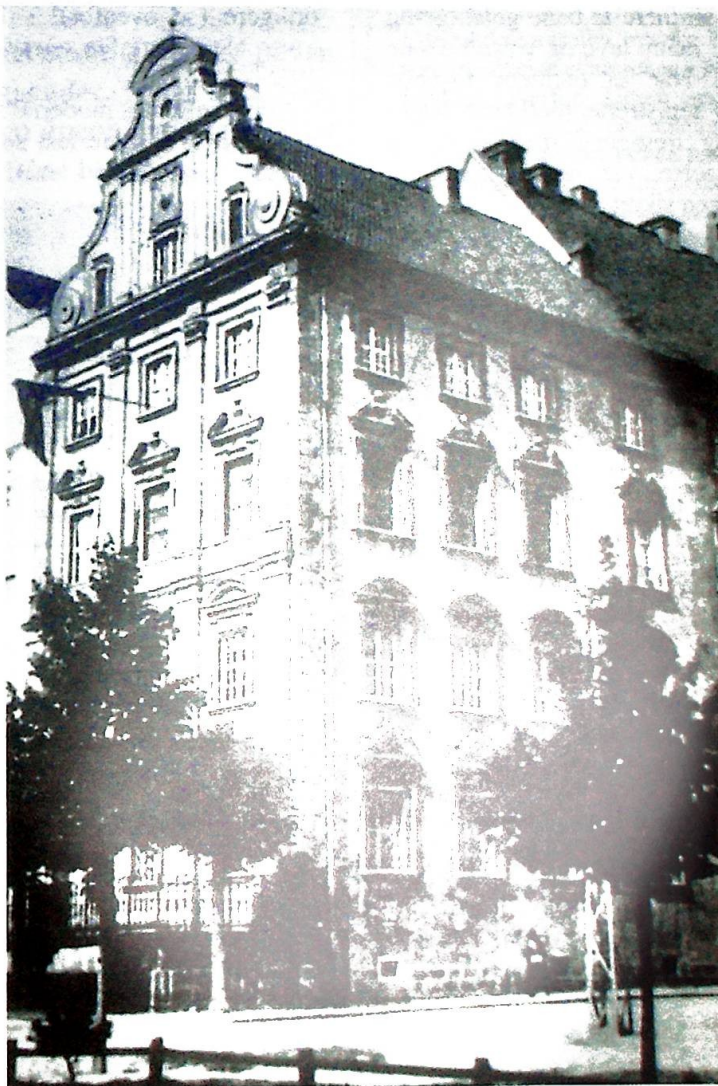
kommentar til CBS' visning av videoen. Og New Yorks kardinal O'Connor brukte sin søndagspreken i St. Patrick-katedralen til særdeles skarp kritikk av Kevorkian og andre som tilbyr drap fremfor omsorg overfor terminalt syke. En talsmann for bispedømmet Detroit hadde følgende kommentar: "Det jeg så på min TV-skjerm, var en reklamesulten, ikke godkjent patolog som gjorde drapet på et klart ulykkelig, sårbart menneske til TV-show." KNA/AMERICA

gelsen ved å tilegne seg kunnskapen burde vurderes. Jesuitterskolen var den første skoleretning som graderte elevenes prestasjoner med en karakterskala fra 1 til 6, hvor 6 var beste resultat. Som kjent benyttes samme system i vår videregående skole vel 400 år senere.

Ordenen la vekt på at arbeidsdagen ikke skulle være ensformig og lang. Elevene måtte ikke se ut som trette bybud etter skoledagen, men te seg som og se ut som verdensmenn. Derfor ble undervisningen begrenset til to og en halv time om formiddagen og det samme om ettermiddagen. Den kjente norske skolemann Matias Skard skriver i sin bok «Jesuitterskolen, dens maal og midler» (Kristiania 1894):

«Allerede Ignatius viser en hos en asket i midten av det 16de aarhundrede overraskende ærbødighed for legemet, og selskabets love gaar i det samme spor... Saaledes skal der bestemt holdes øie med, at lærlingerne ikke studerer paa tider, hvor studiet vilde være skadelig for sundheden, og særlig, at de faar den nødvendige søvn, ligesom det ogsaa udtrykkelig er lærlingerne forbudt at læse eller skrive mere end 2 timer i træk.»

Fritidsaktiviteter - ballspill, fektning, ridning etc. førte til at skoledagen ble stykket opp. Dermed kunne elevene, gjennom rekreasjon og hvile, ta seg inn igjen etter de boklige sysler. Hensikten var at de skulle kunne beherske ikke bare den rent boklige lærdom, men også legemlige aktiviteter.

Jesuitterkollegiet i Braunsberg i Preussen. Rundt år 1600 var den norske jesuitten Laurits Nielsson, "Klosterlasse" (i utlandet kjent som pater Norvegus) professor ved kollegiet i Braunsberg. Illustrasjon fra boken "Den katolske kirke i Norge" Ashehoug 1993.

I sin glansperiode opplevde ordenen stor søkning til sine skoler både fra velbemidlede og mindre bemidlede menn. Den førende elite i samfunnet sendte ikke sjelden sine

håpefulle til jesuittenes skoler. Resultatene lot ikke vente på seg, mange ble benyttet til ledende stillinger i skole, samfunnsliv og i vitenskapelig arbeid. Jesuittene be-

Encyklika om arbeidsløshet på trappene
Før jul ble det kjent at paven arbeider med et rundskriv om arbeid og arbeidsløshet. Rundskrivet knytter an til encyklikaen "Laborem exercens" der pave Johannes Paul II tar for seg arbeidets plass i samfunnets og troen verden. Paven ønsker å gi verden et håpets tegn og oppfordre dem som har arbeid, til å samarbeide med dem som har vanskeligheter på arbeidsmarkedet.

CATHOLIC HERALD

Misjon forbudt, bibelspredning tillatt
"Bibelskapet melder ofte om åpne dører for bibelspredning både i Midtøsten og andre land. Samtidig forteller avisene om forfølgelser, antimisjonslover og andre hindringer for Evangeliet i de samme land. Mange spør hvordan dette kan henge sammen," sier Gunnleik Seierstad.

"Den enkleste forklaringen er at bibelspredning er tillatt i mange land der evan-

gelisering og misjonsarbeid er mer eller mindre forbudt. I enkelte land er bibelskapet rett og slett registrert som en bokhandel, et forlag eller importør av bøker. Myndighetene vet selvsagt at det er bibler vi sprer, men de godtar dette både fordi de har respekt for vår Hellige bok, og fordi de gjerne vil garantere sine borgere en viss grad av religionsfrihet."

NYTT OM BIBELEN

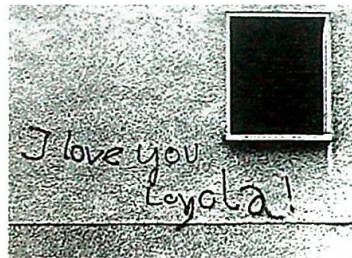
14

tonte i sin lære at både geistlige og profane måtte leve og virke i denne verden. Når så datidens førende stender registrerte merkbare resultater og fremgang med skole og oppdragelse, var populariteten og søkningen sikret.

Jesuitterskolen - slik den fantes på 1500- og 1600-tallet - eksisterer ikke nå lenger. Ordenen ble opphevet i 1773 av pave Clemens XIV og på ny reetablert internasjonalt av pave Pius VII i august 1814. - Hos grunnlovsfedrene på Eidsvoll (april-mai 1814) var jesuittordenen så fryktet at de fikk inn i grunnloven en passus om at «Jesuitter maa ikke taales» i Norge. På tross av at ordenen den gang var opphevet flere år

tidligere (se ovenfor)! - I grunnloven ble paragrafen stående helt til 1956.

Alle jesuittenes moderne skoler er bygget over samme lest som deres første skoleretning - med respekt

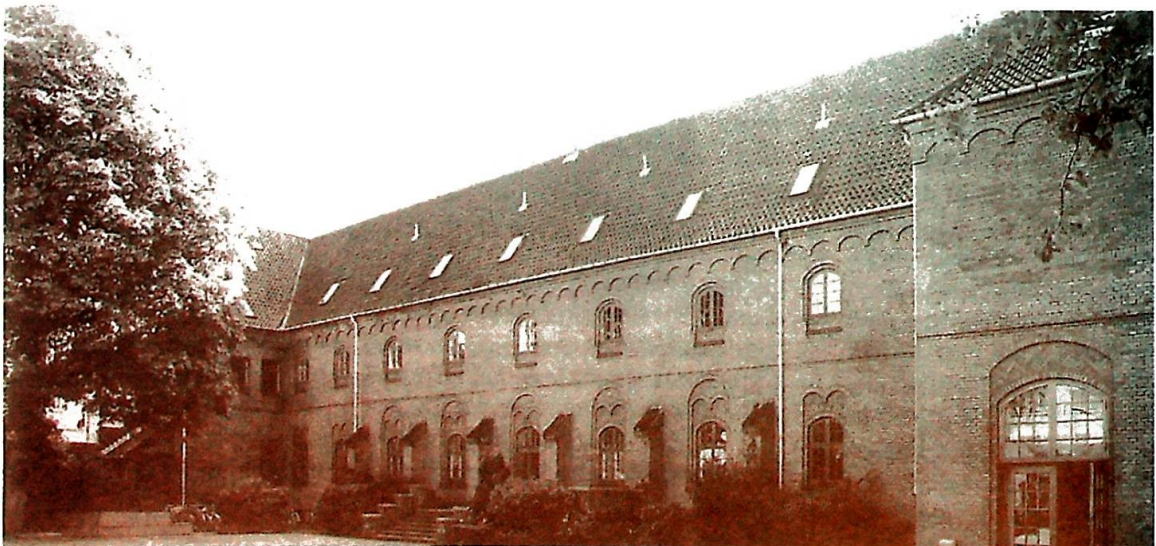

Graffiti på en vegg i Balduingaten i Frankfurt, Tyskland.

for menneskets egenverdi og ukrenkelighet. Ordenen har i dag en rekke

skoler, høyskoler og universiteter spredt over hele verden. En høy grad av akademisk profesjonalitet viser seg i det store antall vitenskapsmenn som ordenen omfatter. Det samlede antall jesuitter i verden i dag er omlag 25.000.

Det er mitt håp at også vi i Norge vil kreditere jesuittene for deres pedagogisk banebrytende arbeid i skolehistorien og kaste over bord de nedarvede fordommer som finnes i enkelte historie- og religionsbøker - og som ikke har rot i sannhetens verden. «Ad Majorem Dei Gloriam» - til Guds større ære - kan fortsatt trygt bli stående som valgsporg og ledetråd for jesuittenes videre arbeid til menneskenes beste.

Jesuittordenen har i dag en rekke skoler, høyskoler og universiteter spredt over hele verden. Bildet viser Niels Steensens Gymnasium i København, den eneste "jesuitterskole" i Norden, oppkalt etter den danske naturforsker og helgen som levde fra 1638 til 1686. Skolen ble opprettet for snart 50 år siden og har vel 600 elever fra 6. klasse til 3. gymnasklasse. Foto: katolsk orienting.

Debatt om kirkestruktur og praksis
Den måten kirken fungerer på innad har betydning for om den skal lykkes med sin evangelisering, påpekte flere av biskopene under Oceania-synoden. "Det er ikke den struktur og autoritet kirken har som folk skal se i oss og i kirken, det er Kristi nærvær. Vi må unngå den fare som ligger i å understreke kirkens læreembede, dens 'magisterium', så sterkt at vi mister sansen

for kirkens 'mysterium'," sa biskop Denis G. Browne fra Hamilton, New Zealand.

Biskop Peter J. Cullinane fra Palmerston North hadde mange med seg da han påpekte at mange mennesker i Oceania opplever kirken som en påtvunget "labyrint av læresetninger, lover, religiøse plikter og skikker". Kirken trenger å gjøre om sitt "image", den må reformeres med det for øye å være Kristi disipler.

AMERICA

Leseglede - og familiedissens

De store russere står lyrikeren Arnold Eid-slotts hjerte særlig nær: "Tolstoj er den største! Kona mi holder på Dostojevskij, så der er vi ikke helt enige," sier Ålesund-dikteren og avslører familiedissens.

DAGSAVISEN

New Zealands biskoper: Tid for klar tale

19

Hvert femte år plikter verdens bispekonferanser å besøke paven for å informere og legge frem sine anliggender. Nylig avla New Zealands biskoper sitt *ad limina*-besøk. I en åpenhertig tale rettet biskop Peter James Cullinane, på vegne av sine bispekolleger, søkelyset på viktige anliggender som "gjelder kirkens troverdighet". Vi bringer en forkortet utgave av talen.

Hellige Far, jeg og mine bispekolleger fra New Zealand takker for at vi har denne anledningen til å forsikre deg om vår oppriktige lojalitet overfor deg og ditt embede. Vi takker for det eksempel du gir oss gjennom din innsats og din ledelse, og særlig for dine bemerkelsesverdige skriftlige arbeider. I likhet med Guds utvalgte profeter, nøler heller ikke du med å sette navn på det som forvrenger menneskets liv og verdighet, og, som profetene, unnlater du aldri å vitne om det uovervinnelige håp som lever i oss.

Vi på vår side vil ikke være som fordums falske profeter som søkte egen fordel ved å berolige folket om at alt var såre vel. Og vi ville sviakte apostlenes ånd om vi ved dette *ad limina*-besøket unnlot å tale ærlig ut om det vi finner bekymringsfullt innen kirken. Når troverdigheten ved kirkens krav og fordringer kompromitteres gjennom selvmotsigelser og inkonsekvenser, berører det alle kirkens biskoper. Til tider er vi biskoper ute av stand til å forklare handlinger som synes uforenlige med kirkens fundamentale forpliktelser.

I det pavelige rundskrivet *Ut unum sint* kom du med en modig oppfordring til andre kristne ledere om å fremme forslag om hvordan Peters-embedet burde utøves. Men på katolsk mark opplever vi til tider at den Hellige Stols egne instanser - med liten eller ingen

forhåndskonsultasjon hos det øvrige episkopatet - fastlegger normer som griper direkte inn i biskopenes embede. Slikt synes selvmotsigende.

Selv har du, i tråd med Det 2. Vatikankonsils ånd, bekreftet kirkens vilje til å "bevare det rette mål av frihet innenfor de forskjellige former for åndelig liv og disiplin i de ulike liturgiske riter, ja, selv når det gjelder den teologiske utlegning av den åpenbarte sannhet." Men det er neppe denne frihet kristne av østlige riter føler de opplever når deres prester fjernes fra eller ikke får ordineres i bispedømmer som hører til den latinske ritus. Slike "kontroll- og dominansmekanismer" er heller ikke egnet til å oppmuntre dem som slår til lyd for skikkelig fremdrift i det meget komplekse, men høyst presserende anliggende som heter inkulturasjon.

Du har selv gitt bemerkelsesverdige bidrag til kirkens sosiallære og i den forbindelse ofte bekreftet at troen aldri kan påtvinges noen. Men inne i de troendes eget hus truer vi med straff når noen har vanskeligheter med læreanliggender som kirken selv ikke definerer som definitive - det vil si læresetninger av såkalt "tredje grad". Den religiøse "respekt" som Det 2. Vatikankonsil og kirkeretten krever i slike tilfeller, utelukker i siste instans ikke muligheten for ærlig dissens eller endog omsnuing av kirkens historiske standpunkter. Vi spør derfor: Er det

nødvendig å øke byrden ytterligere og true med represalier overfor katolikker som etter beste evne søker å kombinere lojalitet overfor kirken med intellektuell integritet og redelig samvittighet? Selvsagt har kirken rett til å forvente at de erkjenner sitt medansvar for det felles gode; også de må vise den følsomhet som apostelen Paulus insisterer på i 1 Korintierbrev 8.7-13. Men, som du også vet, rekker vårt ansvar lenger enn å sørge for ro og orden: Det er også vårt ansvar å fremme respekt for den enkeltes rett og plikt til å søke sannheten og adlyde samvittigheten.

Hellige Far, vi satte pris på ditt rundskriv *Om kvinners verdighet* (1988) og ditt *Brev til kvinnene* (1995). Vårt syn, etter å ha lyttet til katolske kvinner, er at kjernen i deres sterke ønsker og krav er behovet for å bære en større del av ansvaret innen kirken. Du har selv oppfordret "det kirkelige fellesskap til å fostre større anerkjennelse for kvinners rettigheter, og gjøre det mulig for dem å være mer aktivt med i verv som innebærer ansvar". Vi er enig med deg, og ser saken som presserende, for først når *det* blir virkelighet, vil folk lettere se at likeverd hverken avledes av eller er avhengig av ordinasjon. Vi regner med at den Hellige Stol vil gå i bresjen og gi kvinner del i alle oppgaver som ikke krever ordinasjon.

Vår omsorg og bekymring strekker seg selvsagt ut over kirkens egne rekker og videre ut i verden, særlig til de trengende. Men i denne korte henvendelsen har vi konsentrert oss om kirkens egne behov, om saker som angår dens troverdighet og dens oppdrag og tjeneste i verden. Vi ser de problemer kirken står overfor som en utfordring til den pastorale ledelse og en grunn til håp. Vi ønsker å samarbeide med deg og biskoper verden over for å garantere at "Guds mangfoldige visdom" fortsatt skal komme klart til uttrykk "i kirken" (Ef. 3.10). ●

Om "Bibelens klare ord"

"Vi er en kirke, ikke en diskusjonsklubb, og ikke en samling enkeltpersoner, enkelt-prester eller enkeltbiskoper," skriver sogneprest, dr. theol. Trond Bakkevig, i en artikkel i "Kirke og Kultur" om "Kirkens enhet og mangfold", der forholdet mellom etikk og kirkelig enhet blir drøftet.

"Det kan være grunn til å minne om at det ikke finnes en eneste kristen etiker som

ureflektert videreformidler bibelske påbud... Gud har gjennom Kristus frelst oss og trenger ikke våre gjerninger. Det gjør derimot vår neste. Dette er forordet til enhver kristen etikk. Ethiske spørsmål kan derfor vanskelig avgjøres med enkle henvisninger til det som ofte blir kalt Bibelens klare ord. Innenfor kristen teologi av alle avskyninger forekommer det en sortering av hvordan vi bruker Bibelen i etikken og

hvilke bibelske bud vi bærer med oss videre...

Jeg tror det kan være nyttig å minne om at vi ikke kan bære med oss ett bibelsyn når vi drøfter spørsmålet om våpenbruk og vold, et annet når vi drøfter spørsmål om kvinnelige prester, et tredje når vi drøfter spørsmål om skilsmisse og gjengifte. I alle disse spørsmål forekommer Bibelens klare ord.

Vi kjenner beskyldningen: Den katolske kirke gjorde lite og intet for å hjelpe jødene mot nazistenes forfølgelser. De brune makthavere så imidlertid litt annerledes på saken, sier Konrad Löw, professor i statsvitenskap ved universitetet i Bayreuth. Han har bladd i nazistenes egne arkiver - noe de mest høylydte kirkekritikere også burde gjort? Dermed ikke sagt at kirken gjorde alt den kunne og burde! Men beskyldningen om at den "intet" gjorde, holder ikke, viser Löws dokumentasjon, som konsentrerer seg om årene før 1940.

I november i fjor, nærmere bestemt natten mellom 9. og 10. november, var det 60 år siden nazistene satte i scene jødepogromen som har fått navnet "Krystallnatten". I sin bok "Das Dritte Reich und die Juden" noterer Saul Friedländer: "Den katolske kirke kom ikke med noen offentlig kritikk av denne pogromen." Han er ikke alene om å hevde dette. Lignende toner har kommet fra mange hold, mest høylydt fra forfatteren Rolf Hochhuth, som kalte pave Pius XII en "inkarnert antisemitt".

Den 11. november 1938 brakte naziorganet "Völkischer Beobachter" et opprop fra Reichsminister Goebbels hvor han priser de mange som hadde gitt "uttrykk for sin beretigede harme over jødernes snikmord på en tysk diplomat i Paris... og i kveld holder det nasjonalsosialistiske München hele 20 demonstrasjoner... mot verdensjødommen og dens røde og svarte forbundsfeller."

Münchens kardinal Faulhaber hørte, ifølge arrangørene, til "de svarte forbundsfeller". Pøbelen kastet følgelig stein mot kardinalens vinduer og sparte ikke på ukvemsordene: "Når vil menneskeheten oppleve 'frelsen'? Når vil verden se 'lyset'? Når den siste jøde kveles med den siste prestemanns tarmer." Kardinalens kontor ba myn-

dighetene hindre lignende episoder, hvorpå den lokale "Gauleiter" under et masse møte svarte at "det er da høyst underlig å få en bønn om statlig beskyttelse fra en instans som ved enhver anledning angriper nettopp denne staten". Han understreket også at "de svarte" - underforstått menn i presteklær - hittil alltid hadde beskyttet jødene. "Og slik er det også i det øvrige Tyskland: Også der er den katolske kirke faktisk blitt jødernes beskyttelses-

Erich Klausener, en av de ledende katolske legfolk i Berlin, taler til 60.000 mennesker under "Katholikentag" i 1934; seks dager senere ble han drept av nazistene.

tropper. Vår kamp mot verdensjødommen var og er uforsonlig, og det er også vår kamp mot dens røde og svarte hjelpere."

Nasjonalsosialismen - en satanisk makt
Den 13. november 1938 bragte "Völkischer Beobachter" en artikkel om "raselæren som grunnlag for vår verdensanskuelse". Her vises det bl.a. til at selve ordet "katolsk" (alminnelig) er i strid med det sentrale i nazismen, det vil si raselæren. Skildringen av forholdet til kristendommen og den katolske kirke er talende: "Vatikanet har fra begynnelsen av avvist raselæren. Dels fordi det var nasjonalsosialistene som først fremsatte den offentlig... Men Vatikanet måtte også avvise raselæren fordi den motsier dens dogme om likhet..." Dette ble den offisielle medieversjonen, som også fikk innpass i skolebøkene: "Religionens talsmenn hevdet at 'rasemessige forskjeller' kun skyldtes ytre miljø og omstendigheter, og at de i hvert fall ikke berører sjelens dypeste grunn... Følgende to innflytelsesrike instanser har fullstendig svi- ket vårt folks motstandskamp mot jødommen: kirken og fyrstene."

Hvilke praktiske konsekvenser hadde dette grunnleggende motsetningsforhold før 1933? Biskopen av Mainz var tidlig ute med et dekret om at "det er forbudt for katolikker å melde seg inn i Hitlers parti..." Og han pådrog seg SS-organet "Der Stürmer"s vrede da han tok til orde for at den lokale "Gauleiter" ikke burde få en kristen begravelse.

Etter Hitlers maktovertagelse og garantierklæringen i Riksdagen kunne kirken vanskelig fordømme statspartiet. Men biskopene holdt fast ved sin "fordømmelse av visse religiøse og moralske feiltagelser" innen nasjonalsosialismen. Det beste bevis for det vedvarende motsetningsforholdet mellom kirken og NSDAP finner vi i de hemmelige statusrapporter til SS's sikker-

Med kristen etikkis skiftende historie i bakhodet har vi ikke annet valg enn å lese nøye, sortere Skrift-materialet, se på karakteren av de enkelte utsagn, studere de indre forhold i Skriften, drøfte med hverandre og trekke konklusjoner. Når vi etter en samvittighetsfull gransking kommer til ulike konklusjoner, burde det gi utgangspunkt for nye samtaler.”

Legal status for den katolske kirke i Sibir
Den katolske kirke i Sibir har, etter adskil-
lig motbør, endelig oppnådd offisiell legal
status. Det innebærer bl.a. at det blir lettere
å oppnå innreisevisum for utenlandske
prester og misjonærer. Den apostoliske ad-
ministratør i Novosibirsk, biskop Joseph
Werth, sier at anerkjennelsen betyr et viktig
skritt for kirken i Sibir.

I fjor forsøkte president Boris Jeltsin å få

igjennom en lov om at Russland bare skulle
anerkjenne følgende fire "tradisjonelle reli-
gioner" på russisk område: ortodoksi, jøde-
dom, buddhisme og islam. Etter protester
fra store deler av verden, ble forslaget
skrinlagt. Katolske kirker i den europeiske
del av Russland er nå etterhvert blitt re-
gistrert, mens katolikkene i Sibir først nå
har fått legal og offisiell status.

CHRIST IN DER GEGENWART

sett med nazistenes øyne

21

hetstjeneste. La oss ta en titt på året 1938, altså nettopp det året hvor kirken, ifølge Friedländer, burde protestert sterkere: "Vatikanradioens klagesanger over 'den europeiske kristendoms katastrofale tilstand'... slik paven ser det, kunne med rette snus mot radiosenderen selv: I sin årskavalkade gjør den 'utbruddet av det ondes kraft' til hovedhendelsen i 1938 (-)." Nazistenes anklagepunkter mot paven er: "fordømmelse av raselæren ved sin 'Syllabus' til de kirkelige høyskoler", "pavens tale til arkeologene der han kommer med de skarpeste anti-tyske uttalelser", "den skarpe polemikk mot de italienske jødelover".

Og på hjemlig mark, ifølge SS-arkivene: "I anledning jødeaksjonene den 9./10. november har kirken nok en gang straks gjort felles front med den internasjonale jødedom mot Tyskland... Også det tyske episkopat har siden begynnelsen av 1938 lagt seg på den av Roma foreskrevne uforsonlighetslinje og kommet med de skarpeste angrep mot den nasjonalsosialistiske stat... I tillegg til kardinal Faulhaber, erkebiskop Gröber og biskop grev von Galen som allerede er kjent som hatske fiender av nasjonalsosialismen, har særlig . hjelpebiskop Sträter nå kommet på banen, og han sjenerer seg ikke for å kalle nasjonalsosialismen 'en satanisk makt.' I 1935, da NS-staten vedtok "Riksborgerloven" og "Loven om beskyttelse av tysk blod og ære", noterer "Der Stürmer" lapidarisk: "Kirkene beskytter nå jødene."

Bladet siterer Vatikan-avisen "L'Osservatore Romano", som hadde berettet for sine lesere at "i sammenheng med ratifisering av det tyske konkordat med kirken, har statssekretær, kardinal Pacelli (den senere pave Pius XII) innlevert en protestnote til den tyske regjering, som også inneholdt protest mot diskrimineringen av døpte jøder i Tyskland..."

Blant de kristne opposisjonelle nazistene hetet mest, var "Løven fra Münster", biskop August Clemens Graf von Galen.

Under overskriften "Paven og jødene" rapporter "Der Stürmer" at Romas nye storabbiner i en påskepreken har uttalt seg rosende om paven. "Det er første gang i historien at en rabbiner under en høytidelig religiøs feiring slik har gitt uttrykk til det hebraiske fellesskaps sympati for den katolske kirkes overhode... Takken for denne gestus er de rundskriv hvor 'den Hellige Far' tilkjenner sitt hat til dem som i jødene bekjemper djevelen selv."

L'Osservatore - "en jødeavis"

Året etter heter det: "Den angst som de siste tiders hendelser i Tyskland og Italia har inngytt i jødene, har vunnet dem støtteklæringer fra den romersk-katolske kirkes overhode... De lar inntil videre Vatikanet leve, fordi paven og Vatikanet har gjort den raselære nasjonalsosialistene og fascistene forkynner, til sin fiende - derved støtter det den jødedom som raselæren har brennmerket som skadedyr." Og i begynnelsen

av 1939 heter det: "Pavens avis er en jødeavis - den forråder kristendommen... L'Osservatore... har ikke mot til å kjempe mot jødedommen. Høyst sannsynlig har redaktørene i L'Osservatore selv jødeblod i årene."

Rosenbergs uttalelser

Alle som trofast holdt med kirken, paven og biskopene, ble betegnet som "jødeknekter". Allerede i 1935 kom "Der Stürmer" med en nærmere artsbeskrivelse: "Når en av de lokale jøder begraves, marsjerer jødeknekten med i sørgetoget. Og som svar på den tyske hilsen 'Heil Hitler', svarer han standhaftig 'Grüß Gott' eller 'Hab' die Ehre'... Kjære Stürmer-leser! Hold øye med dine omgivelser. Da vil du nok få øye på en og annen som svarer til en eller flere av de ovennevnte kjennetegn. Vær modig og la din nabo få vite hva han er! Og gi ham en grundig lærepenge!" Men ikke nok med det: "Jødeknokter er forrædere" og "Vennskap med jøder som prøvesten for fødte forbrytere" - stod det å lese i avisoverskrifter som skulle gjøre det klart for enhver som viste medlidenhet, at også han/hun var forræder og hadde tapt retten til liv.

Hitlers sjefsideolog, Alfred Rosenberg, uttalte seg den 23. juni 1939 om "den romerske kirke": "Vi kan ikke plutselig konfrontere dem (som holder seg til prelatene) med det faktum at de mennesker som har den sjelelige omsorg for dem, nå uthenges som forrædere. Og utenrikspolitisk sett haster det ikke med å trekke konsekvensen av dette historiske faktum (d.v.s. landsforræderiet). Disse tingene løper ikke fra oss." Han følte nok at han i denne uhellsvangre uttalelsen hadde Føreren i ryggen. Hitler selv sa det slik: "Jeg skal tilintetgjøre den katolske kirke bit for bit, slik man river ned et gjerde - planke for planke."

(Fra "Rheinischer Merkur")

Vi tilber vårt speilbilde

“Det vi virkelig tror på, er oss selv,” skriver Erik Hillestad i sitt siste innlegg i Vårt Lands serie “Menn om mangt”: “Vi stoler på vår egen evne til å skape og opprettholde veksten. Vi baserer vår sivilisasjon på at vi som de eneste på kloden kan fortsette å leve som før.

Vi tilber et speilbilde. Anerkjenner bare våre egne dommer, uttrykt gjennom Mediene og Meningsmålingene. Og vi tror på Mediene. De som uavlatelig forteller oss at vi har krav på et samfunn av ualminnelig heldige mennesker, syndenes tillatelighet, legemets fornedrelse og det evige uteliv.”

Cuba: økende ungdomskriminalitet
Erkebiskopen av Havana, kardinal Jaime Ortega y Alamino, kritiserer den økende ungdomskriminaliteten på Cuba og oppfordrer kubanerne til å satse på “moral og familieverdier” for å løse krisen. Både tyveri og ran, prostitusjon og narkotikabruk øker foruroligende, påpeker kardinalen i erkebispedømmets nyhetsbulletin. “På dette tidspunkt i vårt nasjonale liv er det uunnværlig at vi tar opp kampen mot denne

22 Bispevisgelse i Stockholm: “In Laudem Gloria”

Den 29. desember 1998, på minnedagen for Thomas Becket, biskop og martyr (d. 1170), ble karmelittpater **Anders Arborelius** vigset til katolsk biskop av Stockholm Stift. Bispedømmet omfatter alle Sverige 165.000 registrerte katolikker, fordelt på 39 menigheter. Arborelius er den syvende i rekken av Sveriges katolske biskoper etter Reformasjonen, og den første svenskfødte siden Olaus Magnus ble utnevnt for ca. 450 år siden. Han ble imidlertid tvunget til å leve i landflyktighet i Roma, her skrev han “Historien om de nordiske folk” hvor han rettet noen kraftige spark til den tvangsinnførte lutherske kirke.

Den nye biskopen overtar etter biskop Hubertus Brandenburg, som ved sine fylte 75 år i november ifjor, lot seg pensjonere etter 20 års virke i Sverige. I denne perioden har den katolske kirke vokst til nesten det tredobbelte. Det har vært og er fremdeles en stor utfordring å administrere en kirke med så mange forskjellige etniske grupper; mennesker fra hele verden med ulik kulturell arv og ulike oppfatninger hva kirkens kato-lisitet består i.

Vi kjenner situasjonen fra vår egen katolske kirke i Norge. Selv om forholdene er mindre, opplever også vi kirkens flerkulturelle og universelle karakter innenfor én og samme menighet - til irritasjon og berikelse.

Bispeviselsen foregikk i den katolske domkirken, St. Erik, beliggende på Söder i Stockholm.

Da kirkedørene ble åpnet kl. 12, to timer før sermoneien skulle begynne, hadde det allerede samlet seg en lang kø av mennesker utenfor, som håpet å sikre seg en plass i den altfor lille domkirken.

Liturgien for bispeviselser er vakkert utformet, med den liturgiske tradisjonsrike symbolspråk. Den nyinnvidde biskop ble salvet med krisma og i tur og orden mottok han Evangelieboka, ring, mitra og bispestav. Orgelmusikk og kir-

kekor ga det hele musikalsk flyt og mektig brus i lovsangen til slutt.

TIL GUDS ÆRE

Som overskrift for den liturgiske handling hadde broder Anders latt seg inspirere av den salige Elisabeth av Treenighetens liv og åndelige testamente. *In Laudem Gloriam* skal være valgspåket for hans biskoppelige apostolat - direkte oversatt betyr det: «Til lovprisning av herligheten». Elisabeth av Treenigheten var en fransk karmelittnonne som levde ved århundreskiftet og som, i likhet med Therese av Lisieux, døde ung og etterlot seg skrifter og brev, som avdekket et rikt åndelig liv.

En av lesningene, hentet fra Efeserbrevets første kapittel, ga mottoet dets bibelske innhold: ...*Slik skulle vi være til pris og ære for hans herlighet, vi som alt nå har satt vårt håp til Kristus.* (Ef. 1, 12).

I en liten preken mot slutten av sermoneien ble blant annet dette poenget tatt opp og utdypet litt nærmere av den nyviete biskop Anders.

- Vi er alle kalt til å være hellige, sa han - derfor ønsker Gud å gi oss alt vi trenger for å oppnå dette. Den største fristelsen er at vi nøyer oss med så lite av Guds generøse gaver, at vi er så

NOEN FAKTA:

- 1949 - født i Schweitz av svenske foreldre, kom til Sverige allerede som spebarn.
- 1969 - konverterte til den romersk-katolske kirke.
- 1971 - opptatt som postulant hos karmelittene i Norraby, Skåne.
- 1973 - filosofi- og teologistudier i Brugge, Belgia.
- 1977 - avla høytidelige løfter som karmelitt, fortsatte teologiske studier i Roma, som kulminerte i lic.ex. i åndelig teologi.
- 1979 - presteviet i Vårfrøelses Kyrka i Malmø.

beskjedne når det gjelder å ta for oss. For Gud er jo bare det beste godt nok for Hans barn. Selv om vi er svake mennesker, er vi også Guds tempel til ære for Gud, og alle våre svakheter forvandles slik at Guds nærvær bare stråler enda tydeligere fram. Vi må stole på oss selv som Guds avbilde, for når vi forminsker oss selv, forminsker vi samtidig Gud i verdens øyne.

ET ‘JA’ TIL GUD

Det var i anledning biskop Hubertus' 75 års dag at navnet på den nye biskopen ble offentliggjort. Mange var nok overrasket. Man hadde kanskje ventet seg en mer «offisiell» person, som f.eks hjelpebiskopen, William Kenney, en med bred erfaring fra administrasjon av menigheter og sogn. I tiden før utnevnelsen befant den aktuelle bispe-kandidaten seg på Filippinene i ferd med å gjøre det som han inntil nå ganske ofte har pleidd å gjøre - han holdt en serie retrettforedrag. «Jeg holdt akkurat på med å forberede et foredrag om Marias beredvillighet til å si «ja» til Gud,» fortalte han, «da jeg fikk beskjed om at nuntius søkte meg angående et viktig anliggende.»

dødbringende bølgen og på nytt fokuserer på fundamentale verdier for familie og samfunn."

Den cubanske regjeringen ga nylig innreisetilattelse til 40 katolske prester og ordensfolk. Dermed har 200 prester og ordensfolk fått komme til landet i løpet av de siste tre årene. Under Castro-revolusjonen i 1959 ble størsteparten av prestene utvist fra øya.

VATIKANRADIOEN/CATHOLIC HERALD

Katolsk hilsen til verdens muslimer

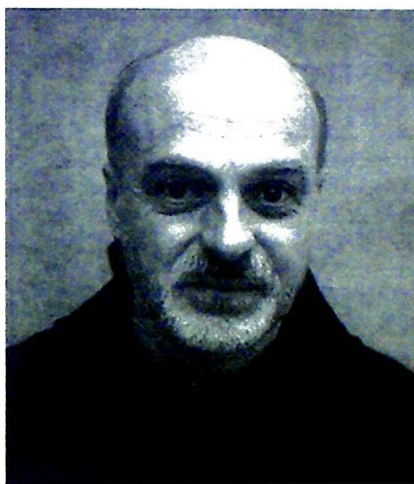
"Mellom våre to religioner finnes det en betydelig grad av enighet når det gjelder det å vise barmhjertighet mot sine medmennsker. Er ikke dette et stort område for samarbeid mellom kristne og muslimer som trenger å utvikles?" skriver kardinal Francis Arinze, president for Det pavelige råd for interreligiøs dialog, i sitt budskap "på vegne av alle katolikker" til muslimene ved avslutningen av Ramadan.

"Guds kjærlighet er universell (-) derfor inviterer vår tro oss til å elske hverandre," skriver kardinal Arinze. Som skriver at han er seg fullt bevisst at "vi, både kristne og muslimer, ikke alltid har respektert hverandre slik Gud vil av oss. (-) La oss undersøke hvordan vi har forholdt oss til hverandre både før og nå, og fremfor alt bestemte oss for å bli mer og mer det Gud vil vi skal være: vitner om hans godhet og barmhjertighet, særlig mot de svakere av samfunnets medlemmer."

Broder Anders gjorde Marias «ja» til sitt. Fra klosterlivets tilbaketrukne usynlighet, ble han brått gjenstand for massemedias øredøvende og nærgående oppmerksomhet. Til tross for at han synes å være noe brydd over all fokuseringen på hans person, er uttalelsen hans klare og velformulerte. Han innestår for Kirkens grunnleggende lære når det gjelder verdier og moral, slik disse er blitt kjent for all verden gjennom pave Johannes Paul IIs mange taler og encyclicaer. Uredd trækker han i enhver salat som måtte serveres fra aborttilhengere, aksjonister for homofilt samboerskap eller andre talsmenn for fri, utenomekteskapelig sex. Likevel fordømmer han ingen, peker bare på de holdninger vi indoktrineres i når vi ikke har Evangeliet som veileder. Mot sex-press og sexforherligelse taler han varmt for en kyskhetens mot-kultur, forankret i eksemplet fra Jesus' og Marias liv. Han håper på en holdningsendring med utspring i det åndelige liv. Etikken må hvile på et fundament som er absolutt, ellers vil refleksjonen og konklusjonene som trekkes om rett og urett, være relative og omskiftelige som mennesket selv.

EN ÅNDELIG LEDER

Man har valgt et åndelig menneske til biskop for Sverige, en som både er meget kunnskapsrik, og som i det daglige legger stor vekt på bønningen som kilde og bærer av det religiøse liv. I 27 år har han vært karmelittmunk i et kloster i Skåne. Karmelgården, som klosteret heter, ligger i Norraby og er et godt besøkt retretthjem for mennesker fra hele Norden, som søker stillhet og bønn eller samtale med en av karmelittbrødrene. De første brødrene kom hit i 1967 fra den flamske ordensprovinns i Belgia. Broder Wilfrid Stinissen tør være den av brødrene som er best kjent i Norge. Flere av hans bøker er oversatt til norsk og leses også i vide kretser utenfor den katolske kirke.

Karmelittbroder og prest Anders Arborelius (f. 1949), siden 29. desember i fjor biskop av Stockholm. Valgte som 20-åring den katolske kirke og et par år senere karmelittordenen; har utstrakte teologiske studier bak og har også skrevet flere bøker om åndelige emner.

Biskop Anders har selv mye av æren for at karmelittisk tradisjon er såpass godt kjent i de nordiske land. I perioden 1983-1994 har han forfattet 6 bøker om karmelittisk historie og spiritualitet. I tillegg har han oversatt skrifter av store karmelittiske helgener som Teresa av Avila og Therese av Lisieux - spansk og fransk er nemlig blant de 7 språk biskopen sies å beherske.

Karmelittbrødrene har, i tillegg til den vanlige, monastiske korbønningen ca to timer avsatt til stille meditasjon. Hver morgen ber man om den Hellige Ånds hjelp til på ny å gi sitt liv helt og fullt til Gud - til å være fullstendig åpen for Guds vilje i ens liv; - *Herre, gjør med meg etter din vilje, hva du enn gjør med meg, takker jeg deg...* - en vakker bønn, i sin tid formulert av Charles de Foucauld.

KIRKENS «PROGRAM»

Det er i denne ånd broder Anders nå gir sitt liv i Kirkens tjeneste som biskop av Stockholm Stift. Også dette måtte han være beredt til. Han synes å gjøre det i tillit til at den Gud som har kalt ham, også vil gi ham den styrke og innsikt han trenger. Han sier han vil trenge et noviseår for å bli bedre istand til å overta og fortsette sin forgjengers administrative oppgaver og påbegynte prosjekter, men at han jo har en meget godt skikket stab av erfarne medarbeidere, som han vet vil støtte ham i innkjøringsperioden.

I utgangspunktet tror han selv at hans styrke helst synes å ligge på det menneskelige kommunikasjonsplan - med evne til å skape forsoning og fredlige løsninger. Han ønsker å bidra til at mennesker kan utvikle dyper og stadig mer ekte forhold til Gud og bevare og styrke troen i Kirken generelt.

- Men, hva slags program har du, da? Spørsmålet ble fremsatt i svensk fjernsyn dagen etter bispevielsen.

- Mitt program skulle være godt kjent. Det er 2000 år gammelt, svarte den nyviete biskop.

Forkynnelsen og utbredelsen av Evangeliet har alltid vært biskopers fremste oppgave. Som tegn på dette holdes under bispevielsens konsekrasjonsbønner, en åpen evangeliebok over hodet på bispekandidaten. Han skal lede de kristne etter Guds ord, slik det er blitt overlevert gjennom Evangeliet i ubrudt suksessjon fra de første apostlene. Han er hyrde for Guds folk etter Kristi eksempel. Biskop Anders lar seg nok ikke så lett omprogrammere når det gjelder det vesentligste i Kirkens liv, og kanskje er han nettopp den mann, som i Kirkens mylder av utfordringer og oppgaver, vil være i stand til å skjære igjennom og skjelne det vesentlige fra det uvesentlige - ved å prioritere og tydeliggjøre den åndelige dimensjonen i den institusjonelle Kirke.

Gun Jeanne Wreden

Høykirkelige lutheranere vil heller være katolikker

En stor del av medlemmene av den lutherske bevegelsen Kirkelig Fornyelse (KF) har meldt seg inn i den katolske kirke og stiller spørsmål ved tilknytningen til Den norske kirke, melder Vårt Land. "Vi trodde at vi kunne fornye Den norske kirke ved å virke som incitament for gamle, men glemte fromhetsidealer. I virkeligheten ble oppgaven ikke mindre enn å holde stand mot en

kulturell blodbølge. I dag ser vi oss sterkt marginalisert i forhold til Den norske kirke, og vi øyner ingen 'happy ending'," sier formannen i "Kirkelig Fornyelse", førsteamanuensis Roar Flemestad. "Våre medlemmer søker i ulike retninger (-) Noen forblir kirkemedlemmer i håp om at 'etter vinter kommer vår'. Andre er utbrente etter årelang innsats, og flere enn før konverterer. Noen har gått til Den Evangelisk Lutherske Frikirke eller Strandebarm pros-

ti, andre til Den ortodokse kirke. Men den største gruppen har konvertert til Den katolske kirke."

Ifølge Vårt Land har om lag en fjerdedel av bevegelsens 140 medlemmer konvertert det siste året, blant dem mange unge, sønner og døtre av en rekke av de prestene som i 30-40 år har ledet den lutherske, høykirkelige fornyelsesbevegelsen. Flemestad er ikke overrasket over at "vi vinner større gehør for våre anliggender i de tradi-

Lang advent for Klarasøstrene!

"Vårt adventsbrev til våre Søstre og venner er i år virkelig nettopp dette: et advent-brev! Det har vært et år fullt av venting, lengsel og forhåpninger. Faktisk har vi lært mer om at det 'å vente' kan være en fruktbar måte å leve på. Vi har også lært litt om hvordan Gud kan bruke en slik ventetid." Hvem "vi" er, i denne sammenheng? Klarasøstrene i Larvik.

Det er snart fire år siden Klarasøstrene flyttet inn "ovenpå" i Larvik-menighetens kombinerte kapell- og menighetsbygg. Og det de har ventet på i året som gikk, er et nytt sted å bo - et sted med noe mer plass for søstrene selv, for søstre fra moderhuset i Ennis i Irland, men også for gjester. Og egen have! Søstrenes advent-brev forteller om prosjekter som gikk i vasken og om påfølgende skuffelse - "trossstyrkende" sådan.

Søstrene fortsatte å vente. "Og så skjedde det at på dagen etter den siste store skuffelsen, syntes vi vår vei videre virkelig begynte å åpne seg. Fader Rolf fikk et brev fra Larvik kommune, der vi ble invitert til å besiktige tre tomtarealer som tilhørte kommunen, og som de hadde planer om å selge. Hvis en av disse kunne passe for vårt behov, ville de kunne overveie å inngå kjøpekontrakt med oss. Vi besøkte tomten alle tre og fant at en av dem på alle måter stemte overens med våre behov. Vi sto der, alle sammen, en tidlig vårmorgen da snøen ennå dekket marken, og fuglene kvitret fra trærne. Og følte oss overbevist om at endelig hadde vi funnet tomten etter vårt hjerte," skriver søstrene.

Det betød imidlertid ikke slutt på øvelse i ventingens kunst. Det tok tid med det definitive svar på om søstrenes ønsketomt skulle bli "Guds lille åkerlapp": Deres nye hjemland var "gått inn i sitt spesielle sommertempo, da alle forretningsforetagender, inklusive Byrådet,

nesten stopper opp!" Omsider fikk søstrene beskjed om at kommunen hadde gjenopptatt sin regulære virksomhet, og etter nok litt ventetid kom svaret: De skulle få kjøpe tomten, men ingen pris ble nevnt. "Vi forsto det slik at den ville bli solgt til vanlig markedspris, og det ville bety at vi så vidt ville bli i stand til å betale vår del av arealet, og så stå igjen med skrapet konto! Både vi selv og menigheten trengte Biskopens godkjenning for hele prosjektet. Det ble fastsatt en dato for møte med Biskopen. Og da, straks før dette møtet, fikk vi beskjed om prisen, - den største av alle overraskelser: En tredjedel av hva vi hadde forventet! Overveldet av denne nyhet dro vi til Oslo og hadde et meget oppmuntrende møte med Biskopen."

Og nå er søstrene ivrig opptatt med sine fremtidsplaner. Byggekomité er nedsatt, det letes etter arkitekt, håpet er å bygge nå i år. "Vi kom til dette landet i det året vi feiret 800-årsjubileet for den hl. Klaras fødsel. Vår drøm er at det kanskje kunne være Guds plan å gi oss en mulighet for å åpne Klarasøstrenes første kloster i Norge ved 2000-årsskiftet! Vi ber om deres forbønn om at så må kunne skje," skriver søstrene.

"St. Olav" ønsker søstrene lykke til. Erfaring viser at i tillegg til bønner kommer direkte materiell hjelp også godt med, særlig når man skal bygge hus, relativt rimelig tomt til tross! Derfor - til dem som ikke måtte være klar over det: "Støtteforeningen for Klarasøstrene" ble dannet i 1997, adressen er: c/o Georg Aker, Bragevn. 3, 3274 Larvik. Årskontingenten er beskjedne 100,- kroner, men man tør regne med at også gaver mottas. St.Klarasøstrenes adresse er Åsveien 2, 3260 Larvik, tel.33 12 54 79. Og bankforbindelsene, ifølge det lille heftet "1999: Den katolske kirke i Norge": giro 2540.10. 41845, 0814 5774641.

Vatikan-konferanse:

Inkvisisjonen - bedre enn sitt rykte?

Dagens forskning viser et mindre negativt bilde av inkvisisjonen enn man tidligere hadde. Det var en av konklusjonene fra et møte i Vatikanet senhøstes i fjor der rundt 50 teologer og historikere møttes for å diskutere inkvisisjonen. "De som ble anklaget av inkvisisjonen, hadde det bedre enn de som ble stilt for en verdslig domstol," fremholdt den italienske Spania-eksperten Agostino Borromeo under møtet. "De hadde bedre muligheter til å forsvare seg, og torturen var ikke lemfeldig."

Paven planlegger en "botsakt" på askeonsdag år 2000 for kirkens forsyndelser og svikt opp gjennom historien, og møtet om inkvisisjonen er en del av forberedelsene. Pavens ønske var "en objektiv vurdering" av disse kirkelige domstoler som ble opprettet i det 13. århundre med den oppgave å bekjempe kjetteri. Enkelte kirkelige observatører mener at man etterhvert får frem et så positivt bilde av inkvisisjonen at det ikke kan legges til grunn for pavens botsakt. Gøsta Hallonsten, svensk deltaker på Vatikanmøtet, ser saken noe annerledes: "Under alle omstendigheter foregikk det under inkvisisjonen ting som vi i dag ikke kan akseptere. Vi må spørre med hvilken rett kirken deltok i denne form for bekjempelse av kjettere," sier

sjonelle, store kirkesamfunn", og mener kulturbrytningene de siste tretti år har avslørt at Den norske kirke "fungerer som det statens religionsvesen Grunnloven sier det skal være".

KF, som har eksistert i 34 år, vil heretter trekke seg unna den norske kirkedebatten og knytte nærmere forbindelse til den ortodokse og romersk-katolske delen av kristenheten, fremgår det etter bevegelsens årsmøte nylig.

"Som å komme hjem"

"Fra jeg var to år gammel lærte jeg å syngje tidebønner og slå korsets tegn før jeg la meg. Å bli katolikk var som å komme hjem. Det er på mange måter i den retning jeg er blitt oppdratt," sier Kristine Dingstad, datet av prost Asle Dingstad. Hun er en av flere unge i Kirkelig Fornyelse (KF) som nå velger å bli katolikk i stedet for å følge i sine foreldres fotspor, melder Vårt Land.

Katrine Dingstad tror at barna av dem

som har vært med i KF fra starten av, ikke har det samme emosjonelle forhold til kirken som foreldrene. Også KFs kirkelig og liturgi ligger nær det katolske, og har gjort overgangen lettere, mener hun.

"Det vanskeligste ved konversjonen var det menneskelige. Det er sårt ikke å kunne ha nattverdfelleskap med mine aller nærmeste, og heller ikke kunne ta imot nattverd fra min far. Men jeg har gitt opp å reformere den norske kirken," sier Kristine Dingstad.

Hallonsten til "katolskt magasin".

Noen har tatt til orde for at dagens Troskongregasjon også bør granskes siden den er en fortsettelse av inkvisisjonen. "Det er den ikke," sier Hallonsten. Det er bare institusjonen som er den samme, ikke metodene. Kirken har alltid overvåket troen. Det som kjenne-tegnet inkvisisjonen, var dens spesielle metode for å overvåke troen.

For den som er vel kjent med kirkehistorien var det ingen store nyheter som ble presentert under konferansen. Hallonsten mener likevel at møtet var betydningsfullt. "Poengtet ved møtet og foredragene var ikke bare pavens botsakt, men for alvor å ta et oppgjør med fortiden, ta opp og bearbeide det som spiller en rolle for samvittigheten."

Et annet poeng er, ifølge Hallonsten, at kirken tar historievitenskapen til hjelp. "Kirken trenger forskernes hjelp for å utrede spørsmålet 'hvordan var dette?'" Hallonsten tror fordommer og feilaktige forestillinger om inkvisisjonen er vanlige i dag. Derfor er det viktig å spre kunnskap om inkvisisjonen, selv om det ikke dreier seg om ny kunnskap.

De vel trede foredragene om ble holdt under møtet, skal gis ut i bokform i løpet av året. De fleste av forskerne som deltok på møtet, har ingen offisiell tilknytning til kirken.

Pavebulle for jubelåret:

Sterk oppfordring til bot og bedring!

Første søndag i advent sendte pave Johannes Paul II ut en "bulle", *Incar-nationes mysterium*, hvor han reflekterer over det kommende jubelår: 2000-årsmarkeringen for at "Gud ble menneske". Det sentrale innhold i feiringen bør, ifølge paven, være ny besinnelse på det å være kristen og følge i Kristi fotspor. Sentralt her står en sterk oppfordring til bot og bedring. Tradisjonen tro ventes mange millioner mennesker å dra på pilegrimsreise, bl.a. til Roma, i det hellige år. Og pilegrimsferder, skriver paven, "har, så forskjellig de enn har vært utformet gjennom skiftende tider, alltid hatt stor betydning for de troendes liv. Pilegrimene drar i Frelserens fotspor. Reisen er en øvelse i praktisk askese, i å gjøre bot for menneskelig svakhet (-) gjennom å våke, faste og be føres pilegrim frem på den vei som fører til fullkommenheten i Kristus."

Begynnelsen på jubelåret markeres ved at den hellige dør i Peterskirken åpnes. Denne døren er et symbol på Kristus, forklarer paven: "Å gå inn gjennom denne døren, er å bekjenne at Jesus er Herren; den som går inn, styrkes i troen på Ham for å kunne ta imot det nye liv han har gitt oss. En slik beslutning forutsetter at man har frihet til å velge, og at man tør legge noe bak seg, fordi man vet at det man får igjen, er et liv i Gud (cf. Matt 13,44.46). Det er i denne ånd at paven, som den første, går gjennom den hellige dør julenatt 1999," skriver Johannes Paul II.

Han oppfordrer til bot og bedring i jubelåret. Her kommer botens sakrament inn i bildet: "I botens sakrament får synderen mulighet til å vende tilbake til den rettferdiggjørende nåde som Kristus vant for oss ved å ofre seg selv," skriver paven. "Ved å bekjenne sine synder får

den troende virkelig tilgivelse og kan igjen motta eukaristien som et tegn på at vedkommende er vendt tilbake til felleskapet med Faderen og kirken."

Jubelåret kaller oss alle til omvendelse, understreker paven: "Ånden tilskynder oss til å gå i oss selv og vende tilbake til Faderen (cf. Luk 15,17-20). Samvittighetsransakelse er derfor noe av det mest avgjørende i livet. Den konfronterer hver enkelt med sannheten om det egne liv. Slik kan den enkelte se hvor lang avstand det måtte være mellom gjerningene og de idealer man strekker seg mot," skriver paven. Som oppfordrer til gode gjerninger i botens ånd, gjerninger som "på praktisk og generøs vis uttrykker den anger- og botsånd som utgjør selve kjernen i jubelåret". Syndstilgivelse gjennom botens sakrament innebærer "en virkelig livsending, en økende nedbygging av det onde og fornyelse av ens eget liv".

Peters etterfølger ber også om at "kirken i dette nådens år må falle på kne for Gud og be om tilgivelse for hva dens sønner og døtre har forbrudt, både i tidligere tider og i dag. Alle har syndet, og ingen kan kalle seg rettferdig for Gud (-) Men la oss også holde fast ved bevissheten om at 'om synden økte, økte nåden så overveldende meget mer' (Rom 5,20)."

Paven understreker jubelårets økumeniske karakter, men nevner ikke sitt tidligere uttalte ønske om felles bønn med andre kristne ledere i Jerusalem i år 2000. Han oppfordrer ikke-kristne til å ta del i "vår glede" ved 2000-årsmarkeringen, men gjentar ikke tanken om å be sammen med jøder, muslimer og andre kristne ved foten av Sinai-fjellet i jubelåret.

President Kabila hos paven

Det vakte forundring og kritikk i en del kretser da pave Johannes Paul II i slutten av november motok den kongolesiske presidenten Laurent-Desiré Kabila i privataudien. Kabila er ansvarlig for tallrike massaker i det tidligere Zaire. Vatikanets pressetalsmann, Joaquín Navarro-Valls, tilbakeviser kritikken. Paven skal lytte til alle og er til tider den eneste som kan gi etiske råd til visse mennesker, sier Navarro-Valls. Og påpeker at Johannes Paul II oppfordret

Kabila til å løse borgerkrigen i Kongo på fredelig vis.

Under Roma-besøket hadde Kabila også møter med Sant' Egidio-fellesskapets kontakt-person for Sentralafrika. Fellesskapet, som fikk stor internasjonal oppmerksomhet da det lyktes som meglar i konflikten i Mozambique, har senere vært, og er fremdeles, engasjert i megling i andre konfliktområder i verden.

HERDER KORRESPONDENZ

Pavens julebudskap:
"Avskaff dødsstraffen"

I sitt budskap i forbindelse med velsignelsen første juledag tok pave Paul II bl.a. til orde for avskaffelse av dødsstraff: "Måtte julen styrke og fornye enigheten verden over om at man snarest må redusere våpenproduksjonen, forsvare menneskelivet og avskaffe dødsstraff."

Det er ord som særlig de amerikanske biskoper tør ha merket seg, ikke minst siden

26 Et enestående liv - i livets og kirkens tjeneste

Sr. Marie Louise Pettersen o.p. døde brått lille julaften, nær 90 år gammel, og ble stedt til hvile på dominikanernes gravsted på Vestre Gravlund, etter requiem-messe i St. Dominikus kirke.

Ethvert menneske er enestående. Men noen er enestående på en enestående måte! Sr. Marie Louise hørte til blant disse. Et utrolig rikt liv er slutt, rikt først og fremst fordi hun gjennom sin lange tjeneste som dominikanerinne og medmenneske fikk berike så mange - gjennom sin sjeldne utstråling, sin omsorgsfullhet, sin vidtfavnende kjærlighet, sine kloke ord og sine varme brev. Vi glemmer heller ikke hennes betagende lysbilde-meditasjoner, og alt hun laget med sine hender. Hennes taknemlighet for alt godt i livet, også når sykdom rammet henne, var et korrektiv til alle oss som så lett stirrer oss blinde på det som er vondt. Og hennes tålmodighet i smerter var et vitnesbyrd som gjorde uutslettelig inntrykk på alle som fikk stå henne nær.

I sin preken under requiem-messen sa pater Arne Fjeld o.p. at de første ordene sr. Marie Louise hadde sagt til ham da han som ganske ung traff henne på Katarinahjemmet, var: "Jeg er ikke priorinnen." - "Og," fortsatte han, "ordene sier litt om sr. Marie Louises stillferdige og blide personlighet, og det er vel derfor jeg husker dem så godt." - "Jeg er ikke priorinnen." Jeg er ikke den første. Likevel ble sr. Marie Louise den første eller blant de første i mange menneskers liv.

En ting må vi stanse ved: hennes aldri sviktende utholdenhet i *forbønnens* tjeneste. Ved hennes død var det nok mange som tenkte at "nå har vi en forbeder mindre på jorden." Men rettere var det vel å si som et av hennes fadderbarn sa: "Nå har vi en forbeder mer i himmelen."

Sr. Marie Louise ble født i Tønsberg 8. januar 1909, tok artium på Lilleham-

mer og gikk på Statens Kvinnelige Industriskole i årene 1929-31. Hun bodde da som pensjonær på Katarinahjemmet. "Dere må ikke være hyggelige mot meg i håp om at jeg konverterer," sa hun til søstrene. Møtet med det katolske miljøet førte imidlertid til at alt gikk annerledes enn hun hadde trodd. I 1931 konverterte hun, og to år senere valgte hun å tre inn i dominikanerordenen. Hun fikk sin utdanning i Frankrike og avla evige løfter i 1938. Tilbake i Norge og Katarinahjemmet fikk hun mange oppgaver også utenfor huset - ikke minst i undervisnings-sammenheng.

Sr. Marie Louise, som ble forunt så mange leveår, forble alltid full av pågangsmot. "Kunsten å eldes uten å bli gammel" er tittelen på en bok som en annen dominikanerinne, sr. Agnes-Marie på Lunden kloster, utga for noen år siden. Sr. Marie Louise lot virkelige til å kjenne denne kunsten! Som 60-åring reiste hun til Trondheim og et eksperiment som dengang var ganske radikalt. Det ble dannet en kommunitet der søstrene bodde i et vanlig rekkehus og hadde vanlig arbeid, i sivile klær, ute i byen. Sr. Marie Louises arbeidsplass var forøvrig på Nordisk Institutt ved Universitetet. Samtidig som hun nådde pensjonsalderen, ble eksperimentet avsluttet. Men som pater Fjeld sa i sin tale: Søstrenes innsats i disse årene bærer stadig frukt.

To ganger senere, etter fylte 70 år, stilte sr. Marie Louise opp da noen av hennes medsøstre trengte hjelp - et år var hun i Bodø og et år i Vire i Frankrike.

Noe helt spesielt var de stille dager for kvinner på Mjuklia, et økumenisk

arrangement som inntil nylig ble holdt en gang om året, og hvor sr. Marie Louise spilte en sentral rolle - med sitt nærvær og sine lysbilde- og lyrikkmeditasjoner. I dette tilfelle var det ikke snakk om pensjonsalder! Helt til for få år siden reiste hun årlig til Mjuklia på Berkåk. Jeg har hørt mange si: "Jeg kjente også sr. Marie Louise, jeg opplevde henne på Mjuklia!"

I sin ungdom, som konvertitt, var sr. Marie Louise, ifølge hennes eget utsagn, nokså fanatisk i sin katolske iver. Det var en fanatisme som etter hvert forsvant, ja, som ble fullstendig borte. Foran et stort maleri med motivet "Marias Schutzmantel" ble det engang uttalt at "under Marias beskyttende kappe er det bare plass for troende katolikker." Men da protesterte sr. Marie Louise høylydt! Hun var ikke i tvil om at det under jonfru Marias Schutzmantel er plass også for dem som tilhører andre kirkesamfunn. Ønsket om de troendes enhet var alltid levende i henne.

De som fikk møte sr. Marie Louise, enten det var på Katarinahjemmet eller i andre sammenhenger, følte alltid at det var godt å være i hennes nærhet, og mer enn det, det følte som en *velsignelse*. Også det å få brev fra henne følte alltid som en velsignelse. I et brev postlagt syv dager før hun døde, skrev hun bl.a. om hvordan julen kan hjelpe oss mennesker å få mange ting på plass i livet, bare vi er *lydhøre*. Og hun minner om den plass *Josef* har i

paven i slutten av januar underveis til Mexico skal treffe president Clinton. Biskopene har helt siden dødsstraffen ble gjeninnført i USA i 1976 ført en urettelig kampanje mot slik straff, ikke bare overfor politikere og lovgivere, men også med adresse innad i kirken. Spørreundersøkelser viser at oppslutningen blant USAs katolikker om dødsstraff ikke ligger så langt under det nasjonale gjennomsnitt. Rundt 500 mennesker er blitt henrettet i USA siden gjeninnførelsen.

Den katolske kirkes katekisme fra 1992 avskrev ikke muligheten for dødsstraff, noe som førte til adskillig kritikk. I encyklikaen "Evangelium vitae" (1995) skrev paven at dødsstraff ikke helt kunne utelukkes, hvis det var eneste måte å beskytte resten av samfunnet på, men understreket at slike tilfeller nærmest ikke eksisterer i moderne samfunn med adekvate midler til beskyttelse mot farlige individer. Siden "Evangelium vitae" er katekismens avsnitt om dødsstraff blitt strammet noe inn. VATIKANRADIOEN/CNS

Nye ledere i USAs bispekonferanse
USAs bispekonferanse har valgt biskop Joseph Fioranza av Galveston-Houston til ny formann. Det er første gang en biskop fra sørstatene har dette vervet. Og for første gang har konferansen en afro-amerikansk viseformann: biskop Walton Gregory av Belville, Illinois. Gregory ble viglet til hjelpebiskop under kardinal Bernardin i Chicago i 1983, og var med sine 36 år en av de yngste katolske biskoper noensinne i USA.
AMERICA

julemysteriet, og om hans lydhørhet. I kunsten fremstilles han ofte som om han sitter og sover, likesom utenfor det hele, men, skrev hun: Det kan hende at kunstnerne har villet fremstille ham som mediterende, han sitter og mediterer over et endeløst mysterium som han ennå ikke fullt forstår.

Det ble på en måte en del av sr. Marie Louises åndelige testamente. Hun som tilhørte *forkynnernes orden*, forkynte for siste gang, på sin stillferdige måte, at vi må være lydhøre og i ydmykhet alltid nærme oss det mysterium vi aldri helt kan forstå, men som vi aldri må vende oss bort fra.

Med tanke på de planer hun hadde for sine år på jorden - hun ønsket seg en plass på et aldershjem hvor hun, samtidig som hun fikk hjelp i sine legemlige skrøpeligheter, kunne være til åndelig og menneskelig hjelp for de andre beboerne - skrev hun i det samme brev: "Men det er ennå ikke rom for meg i herberget."

Så ble det altså plass i det *store herberget*, i Vår Fars Hus - hvor det er mange rom.

Fred over sr. Marie Louises minne.

Svein Ellingsen

Takk til sr. Marie Louise

Som nybliven pensjonist og tilbake på Katarinahjemmet etter Trondheimsoppholdet, ble sr. Marie Louise bedt om å påta seg et viktig arbeid for Oslo Katolske Bispedømme. Det kateketiske senter var nettopp flyttet fra Bergen til Oslo, og det var mye som måtte ordnes. Sr. Marie Louises oppgave ble først og fremst å ordne biblioteket, registrere og merke bøkene, og foreslå nyanskaffelser. Hun påtok seg også arbeidet med diateket - samling av dias som materiell til lysbildeserier. I dette arbeidet kom hennes grundighet og nøyaktighet godt med. I flere år medvirket hun også i både administrasjon og ledelse av senterets kateketkurs.

Berit Müller,

tidligere daglig leder for Kateketisk Senter

Våren 1999 Katolsk Forum

St. Dominikus Kirke,
Neuberggt. 15, Oslo

Tirsdag 26. januar

1100-tallet: Hildegard av Bingens århundrede.

Innledning ved: Grethe Børsand Heyerdahl, Førsteamtuensis i idéhistorie.
Elisabeth Aasen, Statsstipendiat.

Tirsdag 23 februar

Det uskapte lyset, ortodoks mystikk.

Innledning ved: Torstein Tollefsen, Universitetslektor i filosofi.
Han er medlem av den russisk-ortodokse kirke.

Tirsdag 9. mars

Kabbalah, jødisk mystisisme, med fokus på det feminine aspekt av Gud.

Innledning ved: Lynn Feinberger, Religionshistoriker.
Hun er medlem av den Mosaiske forsamling.

Tirsdag 23 mars

Kjærlighetsbegrepet i Sufismen (Islam).

Innledning ved: Bettina Sagedahl, Religionshistoriker.
Spesialist på Sufisme.

Tirsdag 13. april

Katarina av Siena - mystiker og kirkereformator.

Innledning ved: Søster Anne-Bente Hadland OP

Tirsdag 27. april

Edith Stein.

Innledning ved: Magdalene Thomassen, Høgskolelektor i filosofi.

Tirsdag 11. mai

Mester Eckhard: Guds fødsel i mennesket.

Innledning ved: May-Lisbeth Myrhaug, Religionshistoriker.

STED: Foredragssalen, 2.etg. St. Dominikus Kloster
TID: Tirsdager klokken 19.00

FOR NÆRMERE INFORMASJON KONTAKT:
May-Lisbeth Myrhaug, Tlf: 22 54 82 99

En synode - og et dokument
Åpenhjertig tale om de lokale kirkers tarv under bispesynoden for Oceania: om nye roller for kvinner i kirken, om fordelene ved at flere får del i beslutningsprosessen, om det økende antall katolikker, særlig gjengifte skilte, som distanserer seg fra kirken bl.a. fordi de nektes adgang til natverden.

Adskillig overraskelse derfor, skriver *The Tablet*, over et dokument med tittelen "Statement of Conclusion", offentliggjort samtidig med de australske biskopers ad-

limina-besøk etter synodens avslutning. Dokumentet, utarbeidet forut for synoden av Troskongregasjonen sammen med en gruppe eldre australske biskoper, gjenspeiler lite av det som ble sagt under synoden, men desto mer av hva kardinal Ratzinger, Troskongregasjonens prefekt, allerede i april i fjor skrev i *L'Osservatore Romano* om det han så som farefulle signaler innen kirken i Australia. Ratzingers artikkel kom omtrent samtidig med at tanken om et "pre-

synode-møte" først ble luftet i Roma.

Bare 13 av Australias 38 biskoper var med på utarbeidelsen av dokumentet. Mange av dem som ikke var med, mener dokumentet, som har fått rosende omtale av paven, undergraver mangt av det positive ved Oceania-synoden. Det hører med at kirken i Australia i historisk perspektiv hører til de mer "hierarkisk betingende", noterer *The Tablet*.

Om tillit og økumenikk:

Inntrykk fra Taizé

"Å lære av andre hva det vil si å være kristen, det er noe av grunntanken bak et sted som Taizé," skriver teologistudent *Marius G. Mjaaland* i tidsskriftet *Kirke og kultur*. I Taizé har han møtt "et fellesskap som bygger på erfaringen av tro, av en dyp enhet som ikke er avhengig av enighet:

Her møtes hundrevis og tusenvis av unge mennesker hver uke for å be, og for å møte hverandre, dele erfaringer og snakke om det viktige i livet. For en kortere eller lengre tid lever de et enkelt liv sammen med de rundt hundre brødrene fra forskjellige konfesjoner i Taizé. Unge mennesker søker mot nye rom, for bønn, for gudstjeneste og samtale, uten at disse er betinget av et dogmatisk fellesskap.

I Taizé har man greid å skape en møteplass for økumenisk praksis. Hver morgen går alle som ønsker det - lutheranere, reformerte, katolikker, pinsevenner og ortodokse - frem og mottar samme vin og brød. Ja, til og med udøpte er det plass for. Gnostikere, New Agere, kryptobuddhister - alle som vil! La dem komme og motta Herrens legeme og blod.

Det er et evangelium som bygger på tillit - tillit til de menneskene som kommer, at de vil noe og er ærlig søkende i sine egne liv. Tillit til Gud at han kan skape noe nytt i mennesker som ellers møter avvising for sin vantro eller sine 'gale' oppfatninger. Og det har troverdighet fordi brødrene selv er så troverdige i sitt kall og det livet de lever. I Taizé gjentas utrettelig det enkle evangelium om Guds grenseløse tillit til menneskene! Og der legges grunnen for menneskenes tillit til hverandre."

Spennende "Gymnadenia"!

Bladet "Gymnadenia", Sigrid Undset Selskapets medlemsblad, gikk sist høst inn i 2. årgang. Selskapet, stiftet 5. mai 1997, kaller seg "en venneforening" som vil "fremme interessen for Sigrid Undset og hennes forfatterskap".

Av ulike grunner nådde fjorårets "Gymnadenia" svært så senhøstes frem til St. Olavs redaksjon, derfor noe forsinket reklame for bladet. I "Bjerkebæk opp av tomerosesøvn" gir Nan Bentzen Skille, Gymnadenia-redaktør og styreleder i Sigrid Undset Selskapet, glimt av hva som er skjedd omkring Sigrid Undsets hjem på Lillehammer siden det i januar 1997 ble kjøpt av et "spleiselag av norske instanser". Universitetsbibliotekar Tone Modalsli intervjues om materialet hun har funnet i skuffer og skap på Bjerkebæk, og som nå katalogiseres hos Håndskriftsamlingen ved Universitetsbiblioteket i Oslo. Et av funnene kom som bok til jul: "Tolv år". Tordis Ørjasæter skriver om "Funksjonshemmede barn i Sigrid Undsets diktning"; Helje Kringelbotn Sødal om "Menneskesynet i Ida Elisabeth", en roman med bakgrunn i mellomkrigstidens rasehygiene og med relevans for dagens "sorteringssamfunn". Ny oversettelse av "Kransen" i Penguins "Twentieth Century Classics" presenteres; Ellen Lerberg sammenligner de to mest kjente portrettmalerier av Undset, og Sigrid Braatøy forteller muntert om "Moster Sigrid går i vannet". Leseren får være med på "Piknik i Hestviken", presenteres bl.a. for Undsets ikke akkurat hjertelige forhold til pressen og kan glede seg over et rikt billedmateriale. Samt vente spent på neste nummer!

Bladet fåes ved å melde seg inn i Sigrid Undset Selskapet, Jean Heibergs vei 48, 2600 Lillehammer. Enkeltmedlemmer kr. 100, familier kr. 150.

Oceania-synoden:

Frittalende biskoper!

I november-desember var 154 biskoper, teologer og ordensfolk samlet i Roma til bispesynode for Oceania - et område som omfatter Australia, New Zealand og et utall Stillehavsoyer mellom Alaska og Australia og mellom Sibir og Ildlandet. Området har ca. 8 millioner katolikker, det tilsvarer ca. 27,9 % av befolkningen.

Oceania-synoden inngår i kirkens forberedelse til år 2000, men sammenlignet med de tre foregående regional-synoder - for Afrika, Amerika og Asia - var denne synoden preget av en særdeles åpen, selvbevisst og frittalende atmosfære, sier observatører som fulgte forhandlingene på nært hold. Med de lokale forhold som referanseramme diskuterte man kvinners stilling og oppgave, oppfordret til modige tiltak for å bøte på prestemangelen og til mer forståelse for gjengifte skiltes situasjon. Dagens nattverdnekt til gjengifte skilte og til den ikke-katolske part i et blandet ekteskap - også om vedkommende deler katolsk syn på "realpresensen", fører ofte til at folk fjerner seg fra kirken, evt. søker til andre kirkesamfunn, påpekte kardinal Thomas Williams fra New Zealand. Man vek heller ikke tilbake for å ta opp de spenninger den konfliktfylte dialogen mellom Vatikanet og lokalkirkene fører med seg. Miljøproblemer, som atomforurensningen i regionen, og den fattigdom mange mennesker lever under, stod også på dagsordenen.

Mange representanter fra små bispedømmer beklaget prestemangelen som gjør det nærmest umulig å opprettholde en noenlunde tilstrekkelig sjelesorg og sakramental omsorg. Lange avstander og sendrekte reisemåter i områder

Til våre abonnenter!

Prisene stiger for papir, trykning og porto,
og St. Olav ser seg nødt til å be om
10,- kr. mer pr. abonnement i 1999.
(Se s. 31 for prisen for inn- og div. utland)

Hilsen St. Olavs ekspedisjon

P.S. Sist prisen økte var i 1995.

Til våre abonnenter!

Betalingsgiro for 1999
sendes ut med det første.
Vi ber våre abonnenter
vennligst vente
med innbetaling
til de mottar vår giro.

St. Olavs ekspedisjon

med dårlig utbygde kommunikasjonsmidler, gjør ikke saken bedre. Erkebiskop *Anthony Sablan Apuran* av Ghana og Guam påpekte at mange menigheter er blitt så vant til "nødløsninger" for søndagsliturgien, det vil si kun ordets gudstjeneste og kommuniensutdeling, at eukaristifeiringen nærmest er "i ferd med å dø ut". Biskop *Leonard Anthony Boyle* fra New Zealand beklaget at "når man så foreslår nye initiativer eller løsninger for sjelesorgen, kommer noen straks trekkende med kirkeretten og sier - uten å gi seg tid til å lytte til forslagene en gang - at dette lar seg ikke gjøre, for det er forbudt ifølge kirkeretten." Synoden gjorde det forøvrig klart at prestenes pliktsølibat ikke kun er et vest-europeisk problem, slik det er blitt hevdet.

Den sterkt økende sekulariseringsprosessen opptok særlig biskopene fra Australia og New Zealand; den skyldes, ifølge biskop *Edward Clancy* av Sidney, "svinnende sans for Guds mysteriet". Hovedtaleren under møtet, erkebiskop *Barry James Hickey* fra Perth, pekte på faren for at kløften mellom konservative og progressive krefter innen kirken utdypes: "Det gjelder å finne en felles vei som forener til felles 'misjon' og innsats for verden, en sikkert forankret tro og et klart budskap," sa Hickey.

En liste med reformforslag ble lagt frem for paven, bl.a. om opprettelse av en Kvinnekommissjon i Vatikanet og utforming av en "forsoningsgestus" overfor prester som har forlatt sitt preste-embede. Erkebiskop *Manuel Valarezo Luzuriaga* fra Galapagos oppfordret paven til en encyklika om økologi: "Kirken må stille seg i spissen for de bevegelser som forsvarer respekten for skaperverket."

(Kilder: Christ in der Gegenwart og The Tablet)

Leserbrev:

Kan midlet hellige hensikten?

Ad leserbrev fra Aaberg Andresen: "Når midlet helliger hensikten" i anledning boken Billings & Westmore: Billingsmetoden (St. Olav 11/12-98). Innlegget synes meg underlig. - Har-sellas? - Sludder? - Undergraving?

Jeg har følgende kommentarer:

1. Hensikten behøver ikke helliges. Å unngå å få barn er ikke umoralsk. Eller mener Aa. A. at de som bruker kunstig prevensjon, har onde hensikter? Hva med den Hellige Familie? Mange hevder at Maria forble jomfru etter Jesu fødsel

2. Det er ganske utenkelig at et middel kan påvirke, ennsi hellige en hensikt. det som kan gjøre hensikten mer eller mindre akseptabel, er det bakenforliggende motiv, f.eks. illegitim forbindelse (forkastelig), makelighet (tvilsomt), sykdom eller nød (prisverdig).

3. Jeg oppfatter Aaberg Andresens innlegg som et forsøk på å latterliggjøre Billings metode. Jeg synes den gjengse seksualmoral i vår kulturkrets og praktiseringen av den har for tragiske følger til at den er til å spøke med.

4. Angående kritikken av ressursbruken skal jeg minne om at arbeidet med å finne en egnet metode for naturlig prevensjon ble satt i gang etter et enstemmig vedtak i Pastoralrådet på møtet i okt. 94. På dette møtet deltok også Aaberg Andresen som representant for NKKF. Forøvrig er Billings metode en metode til fruktbarhetskontroll, og kan brukes også som hjelp til å få barn.

5. Det gamle utsagn at "hensikten helliger midlet" er blitt tillagt jesuittene. Men hverken de eller Kirken forøvrig lærer at det er tillatt å bruke umoralske midler i en god hensikt? Derimot tror jeg adskillige katolikker i praksis godtar dette syn ved å bruke kunstig prevensjon.

6. Jeg har inntrykk av at bladet St. Olav er lite positivt til metoden. Jfr. en noe forbeholden anmeldelse (Helene Pande i nr. 10-98), og antar at dette er grunnen til at innlegget ikke er blitt refusert. Jeg synes også å huske at Kirkens utlegning av ekteskapsmoralen er blitt omtalt under negative overskrifter som "Pavestolen i storm" (Humanae vitae) og "Qui bono?" (pavens prisering).

- Kan ikke St. Olav prøve å være litt mer positiv til et for mange katolikker viktig anliggende?

Med vennlig hilsen
Einar Wiig

1. Da den pavelige encyklika Humanae Vitae (1968) gjentok kirkens forbud mot kunstig prevensjon, valgte pater Hallvard Rieber Mohn o.p. "Pavestolen i storm" som situasjonsbeskrivende overskrift for sin redaksjonelle kommentar i St. Olav. Det synes naturlig at den fortsatte diskusjon om emnet får nedslag i bladets spalter.

2. St. Olavs redaksjon hadde selv bedt Helene Pande, lege og mor, anmelde Billings & Westmores bok. At en anmelder i tillegg til ros også har kritiske bemerkninger, i Pandes tilfelle til dels faglig begrunnet, kvalifiserer etter redaksjonens syn ikke til refusering. Redaksjonen ser fri meningsutveksling som formålstjenlig for katolsk presse, et standpunkt i tråd med pastoralinstruksen *Communio et progressio* (1971).

Program for
St. Olav menighets "Katolsk Forum",
Akersveien 5, Oslo

Onsdag 17. februar:
Sr. Else Britt Nilsen: Kvinner som pionerer i klosterlivet

Onsdag 17. mars:
Kjell Ivar Maudal: Kirken i Libanon

Møtene begynner kl. 19.00 og holdes i Menighetssalen, som åpnes kl. 18.30.

**Vennligst meld
adresseforandring**

**til
St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26**

30

Liturgisk kalender

FEBRUAR

(Norske Tidebønner, - uke I)

**SØN 7 5. SØNDAG I DET ALMIN-
NELIGE KIRKEÅR** - Jes 58,7-
10/ 1 Kor 2,1-5/ Matt 5,13-16

Man 8 (Hl Hieronymus Emiliani) 1 Mos
1,1-19/ Mark 6,53-56

Tir 9 1 Mos 1,20-2,4a/ Mark 7,1-13

Ons 10 Hl Scholastica. 1 Mos 2,4b-9.15-
17/ Mark 7,14-23

Tor 11 (Hl Vår Frue av Lourdes) 1 Mos
2,18-25/ Mark 7,24-30 (eller
minnedagens tekster: Jes 66,10-
14c/Joh 2,1-11)

Fre 12 1 Mos 3,1-8/ Mark 7,31-37

Lør 13 1 Mos 3,9-24/Mark 8,1-10
(Norske Tidebønner, - uke II)

**SØN 14 6. SØNDAG I ET ALMIN-
NELIGE KIRKEÅR** - Sir
15,15-20/ 1 Kor 2,6-10/ Matt
5,17-37 eller 20-22a.27-28.33-
34a.37

Man 15 1 Mos 4,1-15.25/ Mark 8,11-13

Tir 16 1 Mos 6,5-8; 7,1-5.10/ Mark
8,14-21

Ons 17 Askeonsdag (faste og abstinens)
Joel 2,12-18/2 Kor 5,20-6,2/ Matt
6,1-6.16-18

Tor 18 5 Mos 30,15-20/ Luk 9,22-25

Fre 19 Jes 58,1-9a/ Matt 9,14-15

Lør 20 Jes 58,9b-14/ Luk 5,27-32
(Norske Tidebønner, - uke I)

SØN 21 1. SØNDAG I FASTEN - 1 Mos
2,7-9; 3,1-7/ Rom 5,12-19 eller
5,12.17-19/ Matt 4,1-11

Man 22 APOSTELEN PETERS STOL -
1 Pet 5,1-4/ Matt 16,13-19

Tir 23 Jes 55,10-11/ Matt 6,7-15

Ons 24 Jona 3,1-10/ Luk 11,29-32

Tor 25 Est 14,1.3-5.9-10/ Matt 7,7-12

Fre 26 Esek 18,21-28/ Matt 5,20-26

Lør 27 5 Mos 26,16-19/ Matt 5,43-48
(Norske Tidebønner, - uke II)

SØN 28 2. SØNDAG I FASTEN - 1 Mos
12,1-4a/ 2 Tim 1,8b-10/ Matt
17,1-9

MARS

Man 1 Dan 9,4b-10/ Luk 6,36-38

Tir 2 Jes 1,10.16-20/ Matt 23,1-12

Ons 3 Jer 18,18-20/ Matt 20,17-28

Tor 4 Jer 17,5-10/ Luk 16,19-31

Fre 5 1 Mos 37,3-4.12-13a.17b-28/
Matt 21,33-43.45-46

Lør 6 Mik 7,14-15.18-20/ Luk 15,1-
3.11-32

"Bønnens apostolat":

Daglig bønn:

"Herre, jeg ofrer deg alt i pakt med din vilje."

Herre Jesus Kristus,
ved tanken på din kjærlighet
legger jeg i dag alt mitt i dine hender:
bønn som arbeid, glede som sorg.
Jeg ønsker å forene meg med ditt offer
som du har frembåret på korset for din himmelske far
til soning for våre synder
og til utbredelse av ditt rike her på jorden -
det offer du i den daglige messen
tar oss med i.
Især vil jeg tenke på alt
som Bønnens Apostolat med Pavens anbefaling
oppfordrer oss til å be for i denne måned.
(her nevnes de månedlige anliggender).
Alt dette vil jeg gjøre i forening med Jomfru Maria,
Guds mor og vår mor.

Bønnens apostolat i februar:

At livet til de svakeste, særlig de dødssyke, må beskyttes mot eutanasi og hjelp til selvmord.

At Kirken i Vietnam må oppnå full religionsfrihet og få nok prester til å fylle sin oppgave.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt
Faste medarbeidere:
Olav Egil Aune   Albert Raulin o.p.
Liv Greni   Gunnel Vallquist
Bernt Eidsvig
ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo
Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48
Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26
Årsabonnement (Norge): kr. 220,—
Øvrige europeiske land: kr. 230,—
Andre verdensdeler: kr. 240,—
Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14 - 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63
E-post: st.olav.bokhandel.@os.telia.no.

Åpningstider:

Mandag.-Fred.: 10.00-17.00
Lørdag: 10.00-14.00

P.G. MAXWELL-STUART

PAVENE

PAVEDØMMET GJENNOM 2000 ÅR

P.G. MAXWELL - STUART

PAVENE

PAVEDØMMET GJENNOM 2000 ÅR

Inneholder blant annet:

- Biografier til alle 266 paver
- Omtaler av korstogstiden
- Visuelle tidsoversikter som gir informasjon om de enkelte pavers virketid og viktige historiske begivenheter.
- En mengde spesialartikler om mange emner
- Over 300 illustrasjoner av paver, kunstsatter, karter m.m.
  - Forsythia, 1998, Ib. Kr. 498

**VELKOMMEN TIL ET NYTT
SPENNENDE BOKÅR!**

Vi feirer i år 50 års - jubileum, og vil i løpet av året grave fram interessant stoff omkring dette. Skulle det være noen av St. Olav Tidsskifts lesere som kunne hjelpe oss med dette, ville vi være svært takknemlige for opplysninger.

*

EAMON DUFY

**SAINTS & SINNERS
A HISTORY OF THE POPES**

På denne boken baseres BBC's TV - serie om pavene som nå sendes på NRK 2 på tordagene

Yale University Press, 1997
Ib. Kr. 285

*

J.N.D. KELLY
Oxfords Dictionary of Popes

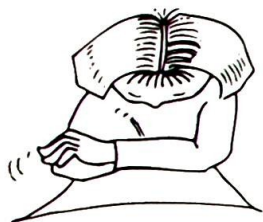
-Each entry is a little masterpiece" Daily Telegraph.

POPE JOHN PAUL 11:

CELEBRATE 2000!
Reflections on Jesus, The Holy Spirit, and the
Father

Porto betalt ved innleveringen P.P. Norge/Norvège
--

Blikk
på tiden

Tid for oppdatering?

Oppdatering er et hett tema innen databransjen nå før årtusenskiftet, men også aktuelt i økumenisk sammenheng. Der betyr det bl.a. at man holder litt øye med hva som skjer hos "de andre".

Derfor gjorde vi store øyne her forleden da det ellers så velorienterte Vårt Land på lederplass fant å måtte minne om at den katolske kirke "ikke har forandret seg vesentlig siden Luthers reformasjon hva grunnleggende teologiske lærespørsmål angår". Bakgrunnen for den redaksjonelle kommentar er at noen lutherske teologer og andre medlemmer av den høykirkelige bevegelsen "Kirkelig Fornyelse" for tiden beveger seg henimot eller endog helt inn i den katolske kirke. Avisen føler den må advare om hva de begir seg inn på.

Nå kan det nok være at mang en konvertitt eller konvertitt in spe kan trenge en nøktern advarsel - f.eks. om at ikke alt er fryd og from dragelighet på katolsk mark (heller)! Men Vårt Lands advarsel skyter over mål! Riktignok har den katolske kirke ikke skiftet trosbekjennelse siden reformasjonen - den holder seg fremdeles med den gamle, velprøvde tekst som også lutheranerne bekjenner seg til. Men katolsk teologi og selvforståelse, synet på hva evangelium og trosbekjennelse forplikter kirken og den enkelte kristne til her og nå, har endret seg, til dels dras-

tisk, siden reformasjonstidens ulykkelige kontaktvansker og kortslutninger.

Tridentinerkonsilets folk ville nok revet seg i håret, hadde de kunnet, over mangt i dagens katolske kirke. Som ikke lenger er monolittisk og mot-reformatorisk, men økumenisk. Den sier f. eks. ikke lenger at Sannheten er noe vi katolikker alene forpakter, men tvert om noe vi søker sammen med alle mennesker av god vilje, først og fremst andre kristne. Som nettopp kalles "andre kristne" og ikke heretikere eller kjettere. Slik har det vært helt siden det skjellsettende 2. Vatikankonsil på 1960-tallet gjorde religionsfrihet til sentralt katolske anliggende, samt snudde opp ned på mangt innen katolsk teologi og forståelse. Og la grunnlaget for den store grad av tilnærming vi i dag har mellom katolsk og luthersk tenkning om sentrale teologiske lærespørsmål som dåp, nattverd og frelse. Hvor har Vårt Lands lederskribent vært de siste 30-40 år?

En annen som, såvidt vi forstår, ikke riktig har fulgt med i timen, er en paneldeltaker i NRK P2s Verdibørsen her forleden. Det til tross for at P2 gjerne følger intelligent og engasjerende med i mangt. Men denne gangen glapp det. Det dreiet seg om pave Johannes Paul IIs ferske encyklika, Fides et ratio, som tar for seg forholdet mellom tro og tanke, religion og filosofi. Vedkommende paneldeltaker - vi festet oss bevisst ikke ved navnet! - sa noe slikt som at paven var ingen dum mann, tvert imot en ganske "slu" fyr (slik falt ordene), som nå tydeligvis hadde innsett at det lønnet seg å satse på tanken og fornuften - også! Og dette ble - uimotsagt - presentert som noe nytt i katolsk sammenheng!

Sentrale deler av og personer i europeisk åndshistorie kan anføres som bevis på det motsatte - som f. eks. middelalderens Albertus Mag-

nus og hans elev, den store systembygger Thomas Aquinas. Ganske bortsett fra at allerede apostelen Paulus var godt filosofisk skodd, og at Johannes Paul II selv var professor i filosofi lenge før han ble pave!

Uvitenhet eller fordommer? Manglende oppdatering? Ikke vet vi. Uansett blir resultatet hoppende og nedtrykkende galt.

Til sist et avisclipp fra for en tid siden, som dessverre føyer seg vakkert inn i bildet. En vaskeekte katolikk er oppsøkt, og journalisten i lokalavisen rapporterer: "Her er det gudstjeneste hver fjerde helg og etterpå blir det sosialt samvær, sier Bertelli, og titter opp på en statue av Maria som har en mer sentral rolle i katolisismen enn i kristendommen."

En uvitenhet som hadde vært rørende - om den var påtruffet i Trangviksposten.

Tålmodig opplysningsarbeid - slik karakteriserte pater Hallvard Rieber-Mohn i sin tid en viktig side ved "St. Olavs" virksomhet i de første årtier av bladets snart 110-årige historie. Det trengs visst fremdeles - selv om ting som forlengst er opplyst. Gjentatte ganger.

Tilgi at slikt til tider trærer på tålmodigheten. *Observatoria*

